Массо а мехкашкара пролетареш, вiашагiкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гiалгiайн обкома, Нохч-Гiалгiайн АССР Лаккхечу Советан, Министрийн Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

№ 5 (5111). | ШИНАР, 11 январь 1972 шу. | Мах 2 кап. | *Газет арадуьйлу 1923 шера дениз*

КЕРДАЧА ШЕРА ТЕХА МЕХКДАЬТТА ХЬАЛХАРА КIЕЖ

Кербукханан бурувтахара болхой управлени № 78 йолу скважина 5 январе йолийна мехкдаьтта тIаьхьа. 2800 метр кIоргга бурув теха цу скважинина, 7 миллиметр хуьйча штуцер гIолла дийнахьа буса скважинина луш дина мехкдаьтта 150 тонн совгIа ду. Из тха управлени уьш шера хьалхара теха мехкдаьтта я... Цу скважинина бурув теха бурувдаьттархой М. Абубакарова, Н. Совенкова, бурувдаьттарийн гIоьнчаш Ж. Акбиева, И. Демина, [illegible] хьалхара хьалхьийтар мастераш В. Лагутинн З. Нияхтими корте латтачу бригадо.

А. БАКАЛЮК, тха штатан боцу корр.

ПАРТЕ XXIV СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

МОСКВИЧАШКАРЕИ ЛЕНИНГРАДЦАШКАРЕИ ХЬОКХАМ А ЭЦАШ

А. ШЕРИПОВА ЦIЕРАГIЧА ГРОЗНЕНСКИ МЕХКДАЬТТА ЧАКХДОАХАЧА ЗАВОДА БОЛХЛОЙ, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКИ БАЛХАШ ДЕРИЙ, ГIУЛАКХЕРЧА НАЬХА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо телашца кхоачашьйа пятилетка хьалхарча шера план. Продукцина реализаци ера шера план ханал хьалха, 24 декабре кхочашьйна цо. 1970 шерерчул 6,2 процент дукхагIа арахецна йолайна продукци.

Организационно - технически мероприятеш производствана юкъайхьарца, кхиттача методаш юкъайоалаярах къахьегама ... планагIа лаьрхIачул 5,3 процент лакхьайь.

ПланагIа лаьрхIачул совгIа пачхьалкхена 202 эзар сом пайда баьй. Укх тоаламца дIахоча хьинара дакъа лаьцад рационализаторша. Цар кийчча а ць производствана юкъайоалай пачхьалкхена 350 эзар сом пайда бола йола 522 рационализаторски предложени.

Боах бе йолалийтай парафин арахеца Г-39/40 йола установка, лаьрхIачул дукхагIа а къалка процентии продукци арахецаш йолаьенай из.

КПСС XXIV съезда решенешца хьачено дийнай декхараш къахьегама латт завода коллективо 9-ча пятилетка 1972 шере. ... [illegible] ... Москвай Ленинградаи къахьегархоша ... патриотически инициатива ... коммунистически къахьегама ... коллективо ... социалистически декхараш Советски Социалистически Республикай Союз кхоллаяьча 50 шу дизаре [illegible]

[illegible]

ЮРТБОАХАМА ПРОДУКТАШ ДIАХО А ДУКХАГIА ЙОАХАРГЬЯ

Урус-Мартана района «Гойтинский» совхоза болхлой, гIулакхерча наьха, специалистий социалистически декхараш

[illegible]

ХЬОКХАМ ТЕЛАРАШ

«Социалистически яхь вIашхьокххила дIахо тоадарах» боала КПСС ЦК сецаш кхийначул тIехьагIа яхь кулгалдара болх къахьегама дика вIаштIехьбоаккхаб В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе дукхача цехий, установкай коллективаша. Хьалха цехий а установкай коллективаш хьежацар тIаьхьа социалистически декхараш мишта кхоачашду, дикагIа йола опыт дIа-юха луш моттиг кагахь мара ца нийслацар. Даьхача къахьегама толамий хан-хавахье итогаш лаьар. Из лоархIаме документ арадаьлначул тIехьагIа цар кхетадир дIахо йодаче хань цхьаьтта болх бе йиш йоацийта. Цул тIехьагIа хIара цеха, установка кулгалхой, партийни профсоюзни организацеш технологаш дага а баьнна кIаьхашта гоабир социалистически яхь кулгалдара болх. Яхье яьннача шин цеха е шин установка бутт чакх ма баьлленгахьа даьхача толамий итогаш е лаьар.

Каст-каста шоай дикагIйола опыт дIа-юха луш вIашагIбетталу яхье баьннараш. Цар тIаьхьа декхараш мишта кхоачашду хьожаш ца хаддаш, тIахьожаш лоаттабу партийни профсоюзни организацеша. Нийслу кхоачанбоацараш дIадахара новкъостала ду цар яхье баьннарашта. Даьхача къахьегама толамаш дика дар эшна хьалхара моттиг хьожайн яхье яьннача цхьанна а коллективана. Хьалхара моттиг хьожаяча коллективна дерригa техническоэкономически хьокхамаш дика хила деза. Производственни къахьегамен дисциплина толхаеш моттигаш нийсъяйта йиш яц.

Иштта шоай къахьегам вIаштIехьа а баьккха болх бе йолаеча деза завода ерригача цехий, установкай болх дикка тоабелар. ДIадахача шера хьалхарча бетташа «Грознефтехимзаводы» объединене предприятешта юкъе тIехьаюсаш хиннa завода коллектив хьалха летташ ... хьалха латтачарашта юкъейаьлар. Завода цехашта юкъе къахьегама дика къахьегаш я цхьалагIча цеха коллектив. Цхьа бутт дIабаьхийтар цо пачхьалкхенна план тIехьоахаш ... [illegible] ...

... Цеха коллективо ... [illegible]

ПятилеткагIа шоллагIча шера а лоархIама цеха технологаша шоай къахьегама толамаш ... [illegible] ... цеха технологаш Григорьева Лидия, Колесниченко Татьяна, Качаева Валентина, Коновалова Людмила, кхы дукха бараш а.

В. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА (аьрдехьара аьттехьа): оператор Л. Григорьева, операторан гIоьнча Т. Колесниченко.

КАГИРХОЙ ХЬИНАЙ АЙДЕННАД

МалгIабека районе кагирхой хьинара дакъа лоацаш ба «XXIV съезда решенеш—вахаре» яхача Ленински зачете. Из йулакх хьаллацад 2 эзар совгIа болча кагирхоша. Цар массена а дика къахьег производство, кIеттй царех ... [illegible]

[illegible]

... декхараш тIаьхьа ба. У. АЛБОРОВ, ВЛКСМ МалгIабека горкома организационни отдела заведующий.

ВЬЕТНАМА ОАГIУВ ХЬАЛЛОАЦ ОАХА

Духьала хилара митингаш

«Къайханза денар дотташа дехара, яхаш да вайнахьа кхаба. Вьетнама мехка къайханза бахаб американцаш ... [illegible]

[illegible]

... Вьетнама ... [illegible] ... № 6 йолча лаборатори операторо Н. В. Ивашина.

Америка пачхьалкхено лелабу ... [illegible]

З. ГАЙСАНОВА.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ГОРОДСКОЙ, ГОРОДЕРЧА РАЙОНИЙ СОВЕТА ХЬАКЪЕХЬАРА

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика

(Доладур № 4 долча «Сердало» тIа).

и) городан архитектура духхьара ма-йа саlоIаргдола доккаш хьаергйола, уж кийчъергйола а тоергйола а гIуллакх ду, цу доккаш пайда эцара тIахьожам лоттабу.

Статья 23. Къахьегамхой кадраш кийчъерен дакъе къахьегамхой депутатий городской Совето:

а) города територе тIа къахьегамхой ресурсий учет лодаю, уж дIа-юха оккхьига ниийсу, царех пайда дикагIа эцаргбола тIуллакх ду; граждакаш балха ухийталга вIаштIехьдоах;

б) къахьегамах, предприятешка, учреждененшка, организаценшка къахьегам лорабарен кхераманлеи техникан правилаш доладар законодательство лорадара тIахьожам лоттабу;

в) общеобразовательни школаш йоахаш бола хагирхой балха кхийтара планаш чIоагIйю, сурт-гIача предприятеша, учреждененша, организацена уж кхочашъелга Iалашду;

г) ховкъостал ду профессионально - технически образоване дешара заведеней балха а царна кхочаш бала дешархой тIаболабара а; тIахьожам лоттабу массови профессеш йола кадраш предприятенша, учреждененша, организаценша кийчъерах цар говзал лакхъеран;

д) дукхаа цкъана вIашагI а бетташ боахлой балха кхийтара планаш кхочашъелга Iалашду, тIахьожам лоттабу цкъана вIашагI а теха предприятешках гIишлоиъеиен тIабоалабола а болхлошта хиланза деаргдоала производственни чуIеча цIенойбытовойи хьалаш кхийтаре тIайийша дехкараш предприятешкеи организацешкеи кхочашдара;

е) ховкъостал ду предприятешка, учреждененшка, организаценшка социалистически яхь догIахкулара, Iилман карда тIа вIаштIехьбаккха къахьегам юкъахкулара, къахьегама толаи гIа йола методаш йоаржара, къахьегама оасаале лакхьара, къахьегамхоя производственни дисциплина чIоагIъяра:

ж) халкъа образоване, культура, унахцIено лорараа болхлой а города хиланза баргбоалача кхинабола а контингента плаш уттаю, Iалашду уж кадраш балхаш тIа кийса дIатаръелга, цар квалификаци лакхъелга:

з) города территоре тIа адача предприятешна, учреждененша, организаценшна дага а бола цар балгIаю цар болх дIабоакбергбола, бахача цхьа тIулахх дарна жоаваена йолча предприятешца организацешца бола бовхбоза доккхаш сацъяташ уттаду.

Статья 24. Социальни Iалашон дакъе къахьегамхой депутатий городской Совето:

а) социальни Iалашон гIуллакха кулгалду: законодательства оттадарь пенсеши пособеша шоай кануначен цийсек кьожадента а дIатоллга а, законодательства хьожа ль льготаши гIойлененга граждашта тайта Iалашду;

б) городега доал долаш йолча социальни Iалашон учрежденешта кулгалду, тIахьожам лоттабу города территоре тIа ядача лакхехьара доал тIадолча социальни Iалашон учреждененей балха:

в) законодательства гIа оттаьнча порядкагIа дош гIоттаду пенсиональни пенсеш хададаш хьахьехьа;

г) инвалидаш, тIема гIуллакхаш тIаоча ваьха, байнача тIемахой, партизаний дезалхой балха бакхийтара мероприятей наказаш, инвалидашта профессиональни дешар хьехалга вIаштIехьдоах; царадаший къахьегамах пайда эцаргбола йола производствашйоахила Iалашду;

д) социальни Iалашон учреждененна кхеажабара дувзаденича дейлашка хьеж;

е) хахкIенонта дилача шоай бокъонаш шоаша чакхйоахалургйоалаш шоай декхараш кхочашдурурдоацаш болча кхийнавий йозахо арен царна доал уттарен дешаш къестаду, хан материально-бытовой хьалаш тоадергдола гIулакх ду;

ж) лорий-къахьегама экспертаза органий балха тIахьожам лоттабу;

з) бIарган дайнен къора-меттаяен барий городской обществаи балха ховкъостал ду.

Статья 25. Халкъа тIахьожам лоттабара социалистически законность, пачхьалкхен, общественни порядок граждакий бокъонаши лорадега Iалашдара дакъе къахьегамхой депутатий городской Совето:

а) Iалашду ССР Союза, РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР законаш а пачхьалкхен Iадала лакхе даттача органий пачхьалкхен управлене органий кхийбола актеш а кхочашъелга пачхьалкхеи общественни порядок, социалистически доллахье, граждакий, пачхьалкхен учреждений, предприятий, кооперативни кхычен общественни организацей бокъонаши законо дораделга хьаштагIа лораделга; бахача кхий законодательство дIадоввийтиленен юридически ховкъостал делзтен вIаштIехьдоакх;

б) халкъа тIахьожама городской комитет вIашагI а йола, цун гIуллакхаштта кулгал а ду; города территоре тIа пачхьалкхенни общественни тIахьожам лоттабеча къахьегамхошта дакъа лоцилга къийсамерзола гIуллакх ду;

в) дахамаш царгдоахаш моттигаш кийсьелча юкъъоах къахьегамхой депутатий Совета управлене органий а хIаьта кхета города доал долаш йолча предприятей, учреждененей организацей кулгалхой а приказаши распоряжененеш; юхайоах законодательства хулъал йола чуIа цIеною къахдечен кхычен кооперативней решенеш;

г) кхочаш на дайтаж хьашсоцаду законодательство духьал дола чуIе хIенош, комунальни культурно-бытовойи гIирсаш хьалдара, моттигаш тоара, лаьттах пайда эцара, гIирсаш хьалдара, Iалам, историн культуран памятникаш лорадара, бахача наха социально-культурни бытовойи гIулакхаш дарa дешаех лаьча лакхехьара доал тIадолча предприятий, учреждений, организацей кулгалхой приказаши распоряжененеш, хIаьта йоагIий йолча лакхехьа латтача органашка цу хьалхехьа хоам а бу;

д) Iалашду граждакий предложенеша, заявленешка, жалобиша шоай хьахкахь а кхеташ а а къастаргдола а; города территоре тIа [illegible] предприятешка, учреждененшка, [illegible] граждакий предложенешка, заявленешка, жалобишка хьожара гIуллакх [illegible] дешар хьалхьехь [illegible] галхоша талача [illegible] дуегI;

е) законодательство уттаргда хьалашкен [illegible] тIаобилга кхочаш за [illegible] зонашка хьожа [illegible] беш бол [illegible];

ж) шийха карк [illegible] гIулакхий организацеш кулгалду; паспортий система [illegible] кхочашъелга Iалашду;

з) города территоре [illegible] исправительно-трудовой учреждененашка хьеж;

и) граждански состоянен [illegible] уттар городской [illegible] органий балх [illegible] гаду;

к) балха тIа [illegible] ду [illegible] прокуратура органаш [illegible] органашта а;

л) кулгалду общественни [illegible] лораре шоай долабача [illegible] дружинаш [illegible] балха;

м) кулгалду города [illegible] тIаьна дIа аларе духьалъа [illegible] гIуллакхе шоай [illegible] дружинай балхах;

н) Iалашо [illegible] цар хулийтаргдоахаш царех [illegible] на зуламаш дIадоахаргдоала гIуллакх ду; нагахьа санна яхмаза аргйоахаш моттигаш нийсьелча Iалама йизашкахьара кулача затаршна а цорех дакъа зуламаш дIадалар духьа а къовсам лоттабара сарцагIйоан предприятеш, учреждененш, организацеш, хIаьта юштта бах, кех е;

о) доалача даш тIа, Iамаш тIа, водохранилищаш тIа, хи тIа дола йиш йолча кхыча моттигашка ноах доабар, балхаш вIаштIехьдоах.

Статья 26. Оборонни болча дакъе къахьегамхой депутатий городской Совето:

а) массовь а тIема гIуллакх де дакхаеййла хьалхе дола СССР Закон берачга кулгалхоешен граждакашен, хIаьта юштта предприятеша, учреждененша, организаценша кхочашделар Iалашду;

б) кулгалду города территоре тIаоча граждански оборонаша;

в) ховкъостал ду бокъонаш дола тIема гIуллакх даре граждакаш тIахьехилга чаккхаккхара а хIаьта юштта Iомабалара оборонни юкъхьашара тIема кийчоа вIаштIехьдаккхара а чакхъехара а;

г) тIахьожам лоттабу СССР Герзашцарна Нийни отрядашкара хьаше балийтаран дашйолалаци духьа граждакашта льготаши гIойленаши таларах дола законодательство кхочашдара;

д) боля бу бахача наха, къастта а нагирхошта, тIемапатриотически кхетаи балара, тIема традицешта пропаганда яра; дегIаихувл эскара доакъошкара къахьегамхой коллективий шефски буезамаш; ховкъостал ду шоай долганен оборонни общественни балха.

Статья 27. Къахьегамхой депутатий городской Совет хьажа а хьож, цо гIетта а ду СССР орденаши медалаши таларах, «Нана-Гуоллахь» кха сий дола цIе тиллерах, хIаьта юштта РСФСР а Нохч-ГIалгIай АССР а соагIатеш таларах дола дешаш.

Статья 28. Республикански (Нохч-ГIалгIай АССР) доал тIадолаш йолча города къахьегамхой депутатий городской Совето «РСФСР къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета хьакъехьарча» РСФСР Закона тIа а уйх Закона тIа а белгалдаьхача дешех соагIа къестаду ССР Союза, РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР законодательства юштта доал дIадоеда пачхьалкхен, боахама, социально-культурни строительства, кхийдола дешаш а.

Закона шийна аччача бокъоний доазонашка городской Совето кулгалду городской Совето чудоачача территоре кхьевенайлан территоры йолаш йолча къахьегамхой депутатий юртийн поселкаши Советий гIуллакхашта, чIоагIду юрташи поселкаши дегIайоалара моттера планови хьоккхамаш, доходий деррига ахчеи расходий деррига ахчен чулоацаш йола юртийи посёлкайи бюджеташи а цу бюджетагаша оборотах кассе юкедусача ахчан боарамаш а уттаду, пачхьалхкен налогаш тIарен доходаш тIарен юртийи поселкайи бюджеташа дIачуталача ахчай боарамаш чIоагIду, городской бюджета а юртийи поселкайи бюджеташта а юкъе дIаюха къоастаю города бюджета доходаши расходаши, хIаьта юштта кхочашъю «РСФСР къахьегамхой депутатий районни Совета хьакъехьарча» РСФСР Закона а «Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхой депутатий районни Совета хьакъехьарча» Нохч-ГIалгIай АССР Закона а городага, юртийи поселкайн Советашна диллача шийна ехка кхийола бокъонаши декхараши;

Статья 29. Цхьа наттахьа йолча моттигашка РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо яьча решенегIа къахьегамхой депутатий городской Советашка административни доал долаш кхиа йиш я

ЗАКОН

юрта районаш. Цу моттигашка а хIаьта юштта нагахьа санна города территоре тIа юртбоахама предприятеш е колхозаш яле, городской Советашта шоай гIуллакхашка дьаьтие лелаю «РСФСР къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета хьакъехьарча» РСФСР Законаца, «РСФСР къахьегамхой депутатий районни Совета хьакъехьарча» РСФСР Законаца, уйх Законаца, «Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхой депутатий районни Совета хьакъехьарча» Нохч-ГIалгIай Законаца.

2. [illegible] ДОАЛ ДОЛАШ ЙОЛЧА ГОРОДА КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ГОРОДСКОЙ СОВЕТА БОКЪОНАШИ ДЕКХАРАШИ

Статья 30. Районага доал долаш йолча города къахьегамхой депутатий городской Совето:

а) городской боахам дегIабоалабарен города социально-культурни гIирсаш хьалдарен сводни [illegible] планаш [illegible] чIоагIйо, уж кхочашъелга вIаштIехьдоах, шийга тIахьожам а лоттабу, городага доал долаш йоле предприятешта, учреждененшта, организаценшта [illegible] хьоккхамаш а хIаьта юштта уж [illegible] предприятеш, учреждененш, организацеш дIадоахкхара, дегIахкулара, царна [illegible] а чIоагIйо;

б) [illegible] доал тIадолаш йола [illegible], бытовой гIулакхий дара, торговлен, общественни кхачан предприятий, культура, халкъа образоване, унахцIено лорадара организацеш учреждененш города территоре тIа дIанийсьъяра, дегIайоаккха, царна специализаци яра планашка хьож, иллаза эргIоалаш моттигаш нийсьелча йоагIийлча лакхе латтача органашка шоай предложенеш тех;

в) чуIеча цIенойи коммунальни боахам дегIабоалабалара, нийсьелча дешхара, социально-культурни бытовойи гIулакхашта [illegible] хьача наха гIулакхаш дарна дувзаденача кхыдола дешай дахьа лакхехьара доал тIадолча предприятей, учреждений, организацей планий проекташка хьеж, иллаза эргIоалаш моттигаш нийсьелча, шоай предложенеш ду йоагIийлча лакхе латтача органашка, цу дешаша сводни планови хьоккхамаш чIоагIду уж городской боахам дегIабоалабарен города социально-культурни гIирсаш хьалдарен плана юкъе а доккхаш;

г) города бюджет чIоагI а ю, из кхочашъелга вIаштIехьа а доаккх; дехьанза ца доалаш моттигаш нийсьелча бюджет кхочашъелча юкъедI бюджета тIара ахча (аланена хьахийцачунгара вIашийккхача) разделера разделе доахаш юха декъ; города бюджет кхочашъярах йола отчет чIоагIъе; бюджет кхочашьелча хана кхы тIа а хьатIаана доходаш а хIаьта юштта доходаш тIехьхкочашъяр а расходаш кхоар бахьан долаш шу чакхдара предприятешкеи организацешкеи;

доалача хана доходаш расходаш тIех а яле хьахулаш дола ахчаш а дIахьежаду городской боахамах социально-культурни мероприятешта финансировани ерга, капитальни вложенеш а юкъе йолам, административни здани хьалъерген товаргаш, городской Совета исполнительни комитета инвентарь, оборудоване, транспортни средстваш эцара (лакха дийна ахча городской бюджета тIара дIадахкха бокъо лаь, хьахийцача, централизованни капитальни вложеней плани социально-культурни учреждений сеть дегIайоалара плани кхочаш ца хила дувзадене пайда ца эцаш дисача ахчангара дIалийкхача);

д) льготаш тел моттигерча налоги сборийи хьекъехьарча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа 2 статьяга хьежжа моттигерча налогаштеи сбороштен, хIаьта юштта районни финансови отдело хьалхарIа а яьча заключенегIа — юртбоахама налоги хьекъехьарча СССР Закона 18 статьяга хьежжа — юртбоахама налога;

е) города [illegible] хьож, [illegible] ду из [illegible] йоагIаш йолча лакхе латтача органашка, города доазонел чу хьарее дорача лаьттанта йола ду;

ж) [illegible] города доалча промышленни предприятешти гIишлоиъечa организацешти, чуIеча цIенойи коммунальни боахама, гонах толара, городской транспорта, пачхьалкхений кооперативни торговлени общественни кхачанеи, городага доал долча бытовой гIулакхаш деча предприятешти организацешти.

з) города территоре тIа кулгалду культурно-просветительни балха, унахцIено лорадара, социальни Iалашон, халкъа образоване гIуллакх;

и) Iалашду ССР Союза, РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР законаши пачхьалкхен Iадала лакхе латтача органий пачхьалкхен управлене органий кхийбола актеш кхочашъелга, пачхьалкхен общественни порадок, социалистически доллахье, граждакий, пачхьалкхен учреждений, предприятий, кооперативни кхычен общественни организацей бокъонаши законо лорадеш дола хьаштони лораделга; вIаштIехьлоах бахача наха законодательство дIадовзийталеш юридически ховкъостал делеш;

к) дахамаш ца доалаш моттигаш нийсьелча юкхдеах Совета карайолча органий а хIаьта юштта городага долча предприятей, учреждений, организацей а кулгалхой приказаши распоряжененеш; кхочаш да дайтаж юхадеяаду лакхехьара доал тIадолча предприятей учреждений, организацей кулгалхоша чуIе цIеноши, коммунальни культурно-бытовойи гIирсаш хьалдара, моттигаш тоара, лаьттах пайда эцара, моттигашка гIирсаш хьалдара, Iалам, историн культуран памятникаш лорадара, бахача наха социально-культурни бытовойи гIулакхаш дара дешаех дувза таь законодательствана духьал дола приказаши распоряжененеш, хIаьта цу хьалхехьа дакхе латтача йоагIийлча органашка хоам а бу;

л) уйх Закона 12—27 статьяшка тIа белгалъяьха кхийола бокъонаши декхараши кхочашде йиш я ССР Союза, РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР Законодательства уттадена йолча доазонашка.

Статья 31. Районага доал долча города къахьегамхой депутатий городской Совето, «РСФСР къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета хьакъехьарча» РСФСР Закона тIех уйх Закона тIех белгалдаьха дешаел соагIа, ССР Союза, РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР Законодательства юштта дIадоена кхидола пачхьалкхен, боахама социально-культурни гIирсаш хьалдара дешаш а къестаду.

Статья 32. Районага доал долча города городской къахьегамхой депутатий городской Советий гIулакхашта кулгалдер къахьегамхой депутатий районни Совет а законо шийна аччача бокъоний доазон чухь.

КОРТА III.

ГОРОДЕРЧА КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ РАЙОННИ СОВЕТА БОКЪОНАШИ ДЕКХАРАШИ

Статья 33. Городерча къахьегамхой депутатий районни Совето:

а) чIоагIъю районни боахам дегIабоалабарен района социально-культурни гIирсаш хьалдарен сводни перспективни а шера а планаш, уж кхочашъелга вIаштIехьа а доах, шига тIахьожам а лоттабу; районага доал долча предприятеша, учреждененша, организаценша перспективни а шеран планови заданеш а хIаьта юштта уж предприятеш, учреждененш, организацеш дIанийсьяра, дегIахкулара, царна специализаци яра планаш а чIоагIъю;

б) моттигерча промышленноста, бытовой гIулакхаш деча, торговла, общественни кхачан предприятеш, лакхехьара доал тIадолаш йолча культура, халкъа образоване, унахцIено лорадара организацеши учреждененеши района территоре тIа дIанийсьяра, дегIахкулара, царна специализаци яра планашка хьож, иллаза эргIоалаш моттигаш нийсьелча, шоай предложенеш ду лакхехьа латтача йоагIийлча органашка;

в) районa территоре тIа ядача лакхехьара доал тIадолча предприятей, учреждений, организацей планий проекташка хьож чуIе цIенош хьалделгий коммунальни боахам дегIахкулара, хьалъаш делкара, социально-культурни бытовойи гIулакхашта лаьрхIа объекташ хьалъяра, халкъо деладу тоцаргаш моттигера гIишлой материалаши хьаяра, моттигаш товара, торговле, общественни кхачан, халкъа образоване, унахцIено лорадара, культура, бахача наха гIулакх дарна дувзадена холча кхыча дешай дахьа, иллаза эргIоалаш моттигаш нийсьелча лакхехьа латтача йоагIий-йоагIийча органашка шоай предложенеш тел, цу дешаша сводни планови хьоккхамаш чIоагIду районни боахам дегIабоалабарен района социально-культурни гIирсаш хьалдарен плана уж юкъе а хьож;

г) района бюджет чIоагIъю, из кхочашъелга вIаштIехьа а доах; дехьанза ца доалаш моттигаш нийсьелча бюджет кхочашьелча юкъагIа бюджетана ахчаш дIа-юха декъ разделера разделе доахаш, хIаьта юштта ахча хьахийна ахча а юха дIадекъ чIоагIъяьча алата финанса боарамал тIех ца довлийташ; района бюджет кхочашъярах йола отчет чIоагIъю; районни бюджет кхочашъеча юкъагIа дIарчIачул соагIа хьатIаана доходаш а хIаьта юштта доходаш тIехкхочашъярах а расходашкара ахча кхоадарах цу чакхдоалача хана доходаш расходел тIехъъяларгIа хьахулаш доле ахчаш а хала талаши вложенешта а хьахьаш районни боахамах социально-культурни мероприятешта финансировани ерга, административни зданеш хьалъерга, районни Совета исполнительни комитета транспортни средстваш эцара, исполнительни комитета, цун отделий управленей, судебни органий зданешта капитальни ремонт ерга, царна инвентари оборудовании эцарга хьежаду (уж лакхе белгалдаь ахчаш, централизованни капитальни вложеней плани а социально-культурни учреждений сеть [illegible] плани а кхочаш ца хила дувзадене пайда ца эцаш дисача ахчангара [illegible] бюджета тIара дIадахкха бокъо лаь);

д) нуъкъелду пачхьалкхен моттигерча налогаши а сбораши а [illegible] моттигерча налогий сборийи хьекъехьарча СССР Лакхехьарча Совета Президиума [illegible] Указа [illegible] статьяга [illegible] собраши [illegible] йолча объектий къаьст-къаьстача категорешта налогаш текхарий [illegible] СССР Закона 18 статьяга [illegible] льготаш тел; законодательства [illegible] йолча норкагIа къаьстача налог [illegible] кхы [illegible] льготаш [illegible] пачхьалкхен [illegible] хьекъехьарча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа 3 статьяга бахача наха гара йоахача подоходни налога [illegible] СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа 4 статьяга хьежжа:

е) кулгалду [illegible] долаш йолча бытовой гIулакхаш дара торговле, общественни кхачан предприятешта организацешта гIулакхашта, чуIеча цIеной, коммунальни боахама, района хозьяйство, культурно - просветительни балха, халкъа образоване, унахцIено лорадара, социальни Iалашон гIуллакха;

ж) халкъа тIахьожама районни комитет вIашагIа а йола, цун гIуллакхашта кулгал а ду; района территоре тIа пачхьалкхенни общественни тIахьожам лоттабеча къахьегамхошта дакъа лоцилга къийсамерзола гIулакх ду: ССР Союза, РСФСР, Нохч - ГIалгIай АССР Законаши а пачхьалкхен Iадала лакхехьарча органий пачхьалкхен управлене органий кхийбола актеш а кхочашъелга, пачхьалкхен общественни порядок, социалистически доллахье, граждакий, учреждений, предприятий, кооперативни кхычен общественни организацей бокъонаши законо лорадеш дола хьаштаний лораделга Iалашду, бахача наха законодательство дIадовзийталеш юридически ховкъостал делеш вIаштIехьдоах;

з) дахамаш царгдоахаш моттигаш нийсьелча юкхдеах Совета кара йолча управлене органий а хIаьта юштта районага доал долча предприятей, учреждений, организацей а кулгалхой приказаши распоряжененеш; кхочаш ца дайтаж юхадеяаду лакхехьара доал тIадолча предприятей, учреждений, организацей кулгалхоша чуIеча цIеной, коммунальни, культурно - бытовойи гIирсаш хьалдара, моттигаш тоара, лаьттах пайда эцара, моттигашка гIирсаш хьалдара, Iалам, историн культуран памятникаш лорадара, социально - культурни бахача наха бытовой гIулакхаш дарен дешаех тела законодательства духьал дола приказаши распоряжененеш, цу хьакъехьа хоам бу йоагIийлча йолча лакхехьа латтача органашка;

и) уйх Закона 12 — 27 статьяшка белгалъяь кхийола бокъонаши декхараши кхочашде йиш я санна кхычча городера дешаш, къестадарах гIорадежа, городской боахам дегIабоалабеча къоастIо хулга Iалашдаран къахьегамхой депутатий городской Совето кхочашъечча бокъонаши декхараши дIалийкхача.

Статья 34. Городерча къахьегамхой депутатий районни Совето, «РСФСР къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета хьакъехьарча» РСФСР Закона тIа а уйх Закона тIа а белгалдаьха дешаел соагIа, ССР Союза, РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР законодательства дуй доале вIаллаьхIа кхийдола пачхьалкхен, боахама, социально - культурни гIирсаш хьалдара дешаш а къестаду.

Статья 35. Городерча къахьегамхой депутатий районни Советий гIулакхашта законо сиччача бокъоний доазонашта чухь кулгалду къахьегамхой депутатий городской Совето.

Къахьегамхой депутатий городской Совето городской районий дегIахкулара моттера планови хьоккхамаш чIоагIду, хIаьта городской района доходий деррига ахча а расходий деррига ахча а долаш городерча къахьегамхой депутатий районни Советий бюджеташ уттаю, цу бюджетий оборот бистехьнахача тIехьагIа касса юкедусача ахчан боарам оттабу, пачхьалкхен налогаш тIарен доходаш тIарен городской районий бюджеташка дIачутелала ахчай боарамаш чIоагIду, города бюджета доходаши расходаши дIа-юха къоастаю городской бюджетаи городерча районий бюджеташи юкъе, тIахьожам лоттабу городской районий бюджеташ кхочашъяра долама, хIаьта юштта городерча къахьегамхой депутатий районни Советий гIулакхашта, городской боахам дегIабоалабеча кхьоагIо Iалашдар духьа доастам теларнен координаци ярен дувзаденна кхийдола дешаш къестаду.

Къахьегамхой депутатий городской Совето къестаду городской боахам дегIабоалабара, города вилляроина ерен гIирсаш хьалдарен, городской транспорта балха дешаш а кхыдола города боахамен социально - культурни гIирсаш хьалдара лорахIамегIана дешаш а къестаду городерча къахьегамхой депутатий районни Советашта хетараш тергал а деш.

Статья 36. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета сесси [illegible] Совета исполнительни комитета Нохч-ГIалгIай АССР Конституци [illegible] таьнча хананашка.

КОРТА IV.

[illegible] КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ГОРОДСКОЙ, ГОРОДЕРЧА РАЙОННИ СОВЕТА [illegible]

1. КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ГОРОДСКОЙ, ГОРОДЕРЧА РАЙОННИ СОВЕТА СЕССИ

Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета сесси гулъе йиш я юштта городской, городерча районни Совета берригача депутатех кхоалагIча дакъъал кIезигагIа боацараш дIалехкача.

Статья 37. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета хьалхара сесси гулъю хьалхагIа хержа хиннача Совета исполнительни комитето [illegible] тIехьа [illegible] йоалийташ, [illegible] городерча районни Совета [illegible] диллача эгара бокхха гIулакх хьажа депутатех [illegible] тIехьагIа [illegible] сесси [illegible] хьаелла къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитета председатель.

Сесси дIаяхьара городской, городерча районни Совето депутатех председатель [illegible].

Керда йиллача города, района къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета хьалхара сесси гулъю республикански (Нохч-ГIалгIай АССР) карайолча города Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо, районни карайолча городской, городерча районни къахьегамхой депутатий городской Совета исполнительни комитето город, район доладена чул тIехьагIа шин кIирал тIехьа ца йоалийташ, хIаьта керда кхийлача города, городерча районни Совета хоржамаш дешхуле — городской, городерча районни Совета [illegible] тIехьагIа шин кIирал тIехьа ца йоалийташ.

Статья 38. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета сесси гулъяра ханах из эргIолча моттигаш, хIаьта юштта Совет хьежийта оттадача дешаех городской, городерча районни Совета исполнительни комитето хоам бу депутаташта бахача нахага дIа а хьаьхча дийнахьа итт де хьалха.

Статья 39. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета сесси бокъо йолаш хул Совета депутатий шаь дакъал шин дакъал кIезигагIа боацараш сесси хуле.

Статья 40. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета сесси хьожаргйола дешаш оттаду Совета исполнительни комитето, массазарча комиссеша, депутаташа.

Городской, городерча районни Совета сессе дуйла оттаденча дешашта юкъе предложенеш яхьа йиш я общественни организацей городской, районни органаш.

Сесси дешаш повестка [illegible] ра доккхи чIоагIъю городской, городерча районни Совето.

Статья 41. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета сесси дуйла а къоасталла а йиша Совета кардолача [illegible] лагIа а доп, [illegible] хьала сессешка мара дувла а къоастаде а йиш йоацаш да ер дешаш:

а) депутатий полномочеш къовбальяр; депутаташа шоаш синачa заявленегIа депутатски полномочеш мукъъйоаккхар;

б) исполнительни комитет харжар, цун состав хувцар; массазарча комиссеш хьаяр, харжар, цар составаш хувцар;

в) исполнительни комитетерa [illegible] массазарча комиссей балхах йола отчеташ;

г) исполнительни комитета отделаши управленеши [illegible] нах кулгалхой чIоагIбари декхарех мукъъбалийтари;

д) РСФСР -е гIалийчa [illegible] тиваниш исполкомe отделши [illegible] министративно - управленческий персонала дукхалген хьежжа исполнительни комитета структуреи штаташи, цун отделаши управленеши чIоагIъяр;

е) городской, районни халкъа тIахьожама комитет хьаяр, цун состав чIоагIъяр, халкъа тIахьожама комитета председатель [illegible] лейтари;

ж) исполнительни комитетера администр[illegible] комиссеши [illegible] гIулакхий [illegible] комиссеш хьаяр;

з) городской, районни халкъа суда председатель чIоагIбар;

и) [illegible] боахам [illegible] культурни [illegible] плани чIоагIъяр;

к) [illegible] кхочашдеш [illegible] мероприятеш [illegible] чIоагIъяр;

л) депутатий запросий хьакъехьара решенеш тIаэцар;

м) города, района бюджеташ чIоагIъяр [illegible] чIоагIъяр;

н) городской, городерча районни бюджет кхочашъеш лаьрхIача [illegible] доходаш [illegible] расходаш кIезигъ[illegible] хана хьалъ [illegible] доходий суммаш а дIахьожарах йола исполнительни комитета решенеш а чIоагIъяр;

о) города генеральни плана проекташка, города гонахьарча [illegible] яра проекташка [illegible] пачхьалкхен [illegible] йоагIача лакхехьа латтача органашка [illegible] урхIа [illegible].

Статья 42. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета решенеш тIаэц Совета берригача депутатех дукхагIбараш гIучхьара голосованеца моттигачо, Совета исполнительни комитета председатели секретари кулгаш а леху.

Исполнительни комитет хоржача а состав хувцарах йолча городской, городерча районни Совета решенеш, хIаьта юштта городской, городерча районни Совета сесси протокола кулгаш леху Совета сессе председатели секретари.

Статья 43. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета решенеш Совета исполнительни комитето дIайовзийт йоагIа дийна тIехьа из йоалийтаж уж йоаза ахча предприятешта, учреждененшта, организацешта, гIуллакхерча нахаш, граждакашта;

Лакхехьара доал дол йолча города, района территоре тIаьча предприятей, учреждений, организацей хьакъехьара городской, городерча районни Совета решене [illegible] ре[illegible] хIаьта декхарийла ба цу организацей кулгалхой, итт денал тIехьа ца йоалийташ, хьажара результаташ Советага [illegible].

Статья 44. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни [illegible] карайолча города). хIаьта юштта городерча районни Совета решенеш къахьегамхой депутатий лакхехьа латтача Совето [illegible] лакхехьа латтача Совета исполнительни комитето совца а йиш я.

Республикански карайолча города къахьегамхой депутатий городской Совета (Нохч - ГIалгIай АССР) решенеш нагахьа санна уж законо нийсхара еш Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума дIаяха а Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето совца а йиш я.

Статья 45. Къахьегамхой депутатий городской, Совета бокъо я къахьегамхой депутатий лакхехьа латтача Советийи исполнительни комитетийи решенеш а распоряжененеш а дIаяхa.

2. КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ГОРОДСКОЙ, ГОРОДЕРЧА РАЙОННИ СОВЕТА ИСПОЛНИТЕЛЬНИ КОМИТЕТ

Статья 46. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитет а депутатах юкъера харжача председателах, председатела заместителех, секретарах, исполнительни комитета членашкахь кхочала болча членех латта Совета исполнительни распорядительни орган.

Городской, городерча районни Совета исполнительни комитето юкъе болхача наьха дукхал оттаю йоагIаш йолча городской, городерча районни Совето.

Статья 47. Къахьегамхой депутатий городской (районе карайолча города), городерча районни Совета исполнительни комитет ше хержача Совета, хIаьта юштта къахьегамхой депутатий лакхехьа латтача Совета исполнительни комитета юкъерчаи дошаш отчет тела езаш я.

Республикански (Нохч-ГIалгIай АССР) карайолча города къахьегамхой депутатий городской Совета исполнительни комитет юкъерчал йоалаш отчет яла езаш а цо хержа йолча Совета, хIаьта Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета а.

Статья 48. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитето кулгалду города, района территоре тIарча пачхьалкхен, боахама, социально - культурни балхах городской, городерча районни Совета, лакхехьа латтача пачхьалкхен Iадала органий, пачхьалкхен доал деча органий решенеша мехкхара.

Городской, городерча районни Совет хьажа а хьож, къоаста а ду Советага дохача дешаш, уйх закона 41-ча статьяга хьежжа долча Совета сессешка хьажа а къоастаде а делача дешашкара дIалийкхача.

Статья 49. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитето гулъю Совета сессеш, уж кийчъелга Iалашду, эгара боккхаъа лоархIа йолча шоай хьахьехьара Совета решеней проекташ хьалхехьа а бахача наха юкъелга вIаштIехьдоахх.

Статья 50. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитето Совета сессешта юкъерча ханийка координаци ю массазарча комиссей балха, Совета сессешкен исполнительни комитета заседанешка [illegible] дешаш хьахьехьа уж, массазарча комиссеша хьалъенача предложенешка хьож.

Статья 51. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитето [illegible] ховкъостал ду депутаташта цар шоай депутатски декхараш кхочашдеча [illegible] эш йола отчеташ [illegible] уж ера депутаташта информацеш ю Совета решенеш кхочашдарах депутаташа сессешка яьча критически замечанешIен предложенешIен тIайийнача гIулакхех Совета сессешта юкъе тIа бахьача бахьа хьерттерча дешаех.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагIо. 11 январь 1972 шу.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ГОРОДСКОЙ, ГОРОДЕРЧА РАЙОННИ СОВЕТА ХЬАКЪЕХЬАРА

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика

ЗАКОН

Статья 52. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитето дIачулу Совета тIоагIъертIолаш городской, районни болхами социально-культурни вахара деIадолладара сводни перспективни а шерий а планаш, города, районна бюджет, из кхоачашъярах йола отчет.

Исполнительни комитето доклада ю къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета города, района болхами социально-культурни вахара деIадоаллара планаши бюджети кхоачашъяра ледамах.

Статья 53. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитето дIачулу Советага тIоагIъяйта харжархой наказаш кхоачашдара къахьехарча мероприятий планаш, уж кхоачашъелга вIаштIехьдоаккха, наказаш кхоачашдарах информаци ю депутаташтеа бахача махах.

Статья 54. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитето кулгалду исполнительни комитета отделаштех, управленешта, города, района карарча предприятешта, учрежденешта, организацешта; Совета сессешта юкъерча хана исполнительни комитета отделий управленей кулгалхой декхараш кхоачашдераш отта, а бу гIулакхех мукъа а боалийт (дIабоах), аргIанарча сессе из тIоагI а деркдолаш.

Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитето уттa а бу, мукъа а боалийт исполнительни комитета отделий управленей кхьболд хьахле лелаю болхой, города, района карарча предприятей, учрежденей, организаций кулгалхой (пачхьалкхена доал дара лаккхьа латтача органий бартагIа Совета исполнительни комитето оттаьча гIулакхаш тIа вохийтара перечнега хьежжа).

Городской, городерча районни Совето исполнительни комитето ше хьожаргIолаш хьийду цуп отделашех управленешех лелало деза дешаш.

Статья 55. Города, района территоре тIарча лаккхехьара доал деш йолча цу города, района бахача наха гIулакх дара болхаш лоарIам болча торговле, общественни кхачец, бытовой гIулакх дара предприятейн организацейн жилищни коммунальни болхама органий, укхаIено лоаряра, социальни Iалашон, культура организацейн учрежденейн кулгалхой уттa а бу, гIулакха тIара мукъа а боалийт дукхьала къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитета бартагIа.

Статья 56. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитето Iалашду СССР Лаххехьарча Совете, РСФСР Лаххехьарча Совете, Нохч-ГIалгIай АССР Лаххехьарча Совете, къахьегамхой депутатий моттигерча Советашка, хIаьта иштта РСФСР районни халкъа судашка харжамаш дара кийчо яра, а уж чакхдахара а эша гIулакхаш долга.

Статья 57. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитета заседанеш ю эшача хана, баккъа бетта цхьаннел-шишаза кIезигагIа йолаш.

Городской, городерча районни Совета исполнительни комитета заседанеш бокъо йолаш лоарх1 Совета исполнительни комитета ерригача состава ших дакъа шин дакъал кIезигагIа боаца вах тIаьхьа.

Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитета решенеш тIаса исполнительни комитета ерригача составах дукхагIбараша дукхьад голосовани чуда, исполнительни комитета председатели секретари кулгаш а яду.

Городской, городерча районни Совета исполнительни комитета распоряженешта кулгаш яду Совета исполнительни комитета председатель. Совещательни болаш а болаш городской, городерча районни Совета исполнительни комитета заседанешта юкъе дакъалаца йиш йолаш а Совета массазарча комиссий председатели членаш, депутаташ. Совета исполнительни комитета состава кхьеш ца йоагIаш цуп отделий управленейн кулгалхой, хIаьта иштта Совета исполнительни комитета заседане хьийхa баьхкача предприятей, учрежденей, пачхьалкхени общественни кхьача организацей викалий а.

Статья 58. Къахьегамхой депутатий городской (республикански — Нохч - ГIалгIай АССР района карарча города) городерча районни Совета исполнительни комитета решенеши распоряженеши дIаяха йиш я йоагIаш йолча къахьегамхой депутатий городской, районни Советон лаккхьа латтача Совета исполнительни комитетон.

Республиканска (Нохч - ГIалгIай АССР) карарча города къахьегамхой депутатий городской Совета исполнительни комитета решенеши распоряженеши дIаяха йиш я къахьегамхой депутатий городской Советон Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советон.

Статья 59. Къахьегамхой депутатий городской Совета исполнительни комитета бокъо я лохе латтача исполнительни комитета решенеши распоряженеши дIаяха а къахьегамхой депутатий лохаьа латтача Советий решенеш юкъасоцо а.

Статья 60. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитето шера цкъачул кIезигагIа доацаш ше бахча болхах лаьца отчет ю ше харжача Совета хьалхашка. ХIаьта иштта предприятешка, учрежденешка, организацешка, гражданаш бахача моттигашка къахьегамхой собранешка а.

Статья 61. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета полномочеш чакхъяьлла а Совета исполнительни комитета полномочеш хIаллац юха харжача къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совето керда исполнительни комитет хьаллца.

Статья 62. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитета отделаши управленеши хьаю РСФСР-и Нохч - ГIалгIай АССР-ей законодательстваца хьежжа, бюджета тIа а болхама расчета тIа а латт.

Исполнительни комитета, цуп отделий управленейн штаташ къоастаю оттаьча нормашкагIа эллпа фонда боарамашка хьежжа.

Городской, городерча районни Советий исполнительни комитетий отделий управленей компетенци къоастаю Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето тIоагIъяьча Положенешца.

Статья 63. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитета отделаши управленеши шоай балха тIехь кара я городской, городерча районни Советан цуп исполнительни комитетан, хIаьта иштта пачхьалкхен доал дара КоаттIаш йолча лаккхьа латтача отраслеви органа а.

Статья 64. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитета отделий управленей кулгалхоша отделий управленей компетенце доаллачашка хьежжа араяох городской, городерча районни Совета, цуп исполнительни комитета решенейн распоряженейн, хIаьта иштта лаккхьа латтача пачхьалкхен Iаьдала органийн пачхьалкхен доал дара органийн актий лерда оттадаь а уж кхоачашъяра тIадерзадаь а дола приказаш.

Статья 65. Городской, городерча районни Совета исполнительни комитета отделешеи управленешеи шоай балхах йола отчеташ тел Советан исполнительни комитетан хьалхашка, хIаьта иштта предприятешка, учрежденешка, организацешка, гражданаш бахача моттиге хулача къахьегамхой собранешка.

Статья 66. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета исполнительни комитето хьадзе а лелаю, тIахьожаш а лоаттабу городской, городерча районни Совето исполнительни комитете йоалжача административни наблюдательни комиссей, хIаьта иштта кхензабарий гIулакхий хьакъехьарча комиссей балха. «РСФСР автономни республикин районни Советах» долча РСФСР закона хьежжа цу йийцина комиссей компетенци къоастаю РСФСР Лаххехьарча Совета Президиума Положенешца.

Городской, городерча районни

Совето [illegible] комитето [illegible] хилар СССР Союза, РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР Законодательстве оттадан [illegible] а.

Статья 67. Къахьегамхой депутатий городской, районни Совето [illegible] шай полномочеш йолча хан хургйолу Советага кхоачача [illegible] хьалхе хьажара а, уж [illegible] а, цуп решенеш кхоачашъяра [illegible] массазара комиссеш.

Статья 68. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета массазарча комиссеш [illegible] моттигера декхарш да:

городской, городерча районни Совето цуп исполнительни комитето хьожаргIолаш предложенеш [illegible] оттадар;

городской, городерча районни Совети цуп исполнительни комитета хьожаргIолаш [illegible] дальа [illegible] чоеш кийчъяр;

городской, городерча районни Совета, цуп исполнительни комитета решенеш лаккхьа латтача пачхьалкхен органий решенеши практически кхоачашъечу организаторски балха юкъе дакъа лацар;

городской городерча районни Совета, цуп исполнительни комитета, лаккхьа латтача пачхьалкхен органий решенеш кхоачашъеш. ХIаьта иштта СССР Союза, РСФСР, Нохч - ГIалгIай АССР законодательство чаккхдоаккхаш [illegible] лоаттабар;

[illegible] уж [illegible] иштта [illegible] жарап тIаIа.

Статья 69. Массазара комиссеш [illegible] къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совето йоагIаш болча Совета депутатех комиссин председатель [illegible] юкъе а болуш. Комиссина [illegible] городской, городерча районни Совето.

Массазарча комиссешна шай состава юкъера хорж комиссин секретарь, хIаьта иштта оьшуш хуле комиссин председатели заместитель а.

Массазарча комиссий [illegible] юкъе баха йиш яц городской, городерча районни Совета исполнительни комитета юкъе болча депутатий, хIаьта иштта города, района декъа судай, прокурори бола депутатий а.

Статья 70. Массазарча комиссеш бехктохаме а къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета хьалхашка, цуьна отчет хьалхашка а я.

Статья 71. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совето хьаю мандатни комиссеш, планово - бюджетни комиссеш, социалистически законностий общественни порядок лораярна комиссеш, кагирхой гIулакхий хьакъехьара комиссеш, хIаьта иштта моттигерча хьелашка хьажжа хьежжа болхамех социально - культурни вахара хьакъехьара комиссеш.

Статья 72. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета мандатни комиссеш:

а) хьож Совета депутатий полномочеш иштта; Совета хьожаргIолаш хьачутех керждача депутатий полномочеш тIаьзарах а цхьацца бола депутатий харжара кассировать йола предложенеш;

б) кийч а ду, городской, городерча районни Совето хьачутеч Совета дIабьхначабна депутаташта метта керлабараш харжара денчай хьакъехьара предложенеш.

в) депутат ниа бен дIавакххен йиш йоццаш хилара дуззаденначу дешай хьакъехьера, хIаьта иштта депутатски декхарех шоаш мукъаболийтар дехаш депутаташа еннача заявленей хьакъехьара заключенеш тел.

Статья 73. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета планово - бюджетни комиссеш:

а) хьож Советага тIоагIъяйта исполнительни комитето хьачутечача городской, районни болхами социально - культурни вахара деIадоаллара хьакъехьарча перспективни шерийна планаш, цар декхаршкахь заключени а ду.

б) хьож Советага тIоагIъяйта исполнительни комитето хьачутечача города, районна бюджеташ, ш кхоачашъярах йолча отчеташ, цар хьакъехьара заключенеш а ду.

в) хьежа а хьежа берта хьу городской, районни болхами социально - культурни вахара деIадоаллдарах йолча планий, города, района бюджета, из кхоачашъярах йолча отчета хьакъехьара кхьча массазарча комиссешкара ена предложенеш;

г) болхама чура резервани лахьаIарах сортIола бюджета до холаш гучахара, дIайохийта пачхьалкхени средствии дукхагIа кхоаре хьакъехьа бехк бу;

д) городской, районни болхами социально - культурни вахара деIадоаллара планаш кхоачашъяра, города, района бюджет кхоачашъяра тIахьожаш лоаттабу;

е) Совета цуп исполнительни комитета хьожаргIолаш хьачутела кхыдола планови бюджетно - финансови дешаш кийчдеча юкъе дакъалоцу.

Статья 74. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета социалистически законностий общественни порядок лорярен хьакъехьарча комиссеш:

а) дакъалоцу города, района территоре тIа социалистически законность кхоачашдара, пачхьалкхени общественни порядок лораяре хьакъехьара мероприятеш оттасеш кхоачашъечеш юкъе.

б) къахьегамхой [illegible] балара хьакъехьара [illegible] оттасеч [illegible] юкъе дакъалоцу;

в) кхоачам ца хргIа [illegible] стративни бехк бу, городской Совета решеней проектех бола заключенеш тел;

г) Совета исполнительни комитета отделашки [illegible] предприятешка, учрежденешка, организацешка социалистически законность иштта кхоачашдеш [illegible] жага, гражданий предложенеш, заявленешка, жалобашка хьажара а уж тIаьхбара а гIулакхашта иштта летт хьежжа юкъе дакъалоцу;

д) общественни порядок лорара шоай лоIамерча хьакъе дружинай, номъхостан судай, шоай лоIамерча йомарин дружиной болхе тIахьожаш ду.

Статья 75. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета кагирхой гIулакхий хьакъехьарча комиссеш:

а) кийч а ю, Совети цуп исполнительни комитета хьожаргIолаш юкъе а ях решеней проекташ кагирхошта кхетам балара, образование, профессеш Iомаяра, къахьегама, бытта, садаIара, укхаIено лоаряра, кагирхоша пачхьалкхен, болхама, социально-культурни вахара дакъа лацара дешай хьакъехьара кхийола предложенеш;

б) хьалхехьа хьож хетар цуьнца шийга хьачутечача комиссега кхоачаш долча дешай хьакъехьара Советаш цуп исполнительни комитетан решеней проекташка, йоагIаш йола заключенеш а кийчъю;

в) городской, районни болхами социально - культурни вахара деIадоаллдара планашка, города, района бюджетага, из кхоачашъяра отчетага кхоачача хьожача комиссега долча дешай хьакъехьа дакъалоцу;

г) кагирхошта кхетам балара, образование, профессеш Iомаяра, къахьегама, бытта, садаIара, укхаIено лоаряра, кагирхой бокъо наша хьаштеш кхоачашъяра, пачхьалкхен, общественни, социально - культурни вахара юкъе цар дакъа лацара дешай хьакъехьара къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета решенеш учрежденешка, организацешка кхоачашъяра тIахьожаш лоаттабу.

Статья 76. Болхамех социально - культурни вахарех къахьехарча дешашта вIашагIтехача городской, городерча районни Совета массазарча комиссеша:

а) Советн цуп исполнительни комитети хьажийта оттаду болхамек социально - культурни вахара деIадоаллара планашка дакъалоцу, ше хьожача дешай хьакъехьара предложенеш а лу;

б) хьалхехьа а хьож городской, городерча районни болхами социально - культурни вахара деIадоаллдара планий, города, района бюджета, из кхоачашъярах йолча отчета йоагIаш йолча разделашка, цар хьакъехьара шоай замечанеши предложенеши тел, хIаьта эшаш хуле уж замечанеши предложенеши къахьегамхой городской, городерча районни Советага дIачулу;

в) моттигера промышленность, иаза чуIа кIеноц хьалдалга, коммунальни болхам дегIабоалабара, бахача наха социально - культурни бытовой гIулакхаш долга тоадара кхы тIа а эшй резервани торонаш гучайохаш болх бу, цу дешай хьакъехьара предложенеш кийч а ю, Совета цуп исполнительни комитета хьожаргIолаш дIачутел уж;

г) шоай полномочешка хьежжа Совета исполнительни комитета отделашеи управленешеи, города, района территоре тIарча предприятешка, учрежденешка, организацешка бечa балхага хьож, шоаи хьожаш гучадаьннарий хьакъехьара предложенеш предприятей, учрежденей, организацей кулгалхошка дIачутел, хIаьта эшаш хуле Совета цуп исполнительни комитета хьожаргIолаш предложенеш дIачутел.

Статья 77. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета массазарча комиссей шоашта кхоачача дешай хьакъехьа бокъо я шоай заседанешка Совета исполнительни комитета отделий управленей, предприятей, учрежденей, организацей кулгалхошка докладаши хоамаши дайта, царна рекомендацеш яла а.

Массазарча комиссе рекомендацешка хьежжа декхаргйола ба городской, городерча районни Совета исполнительни комитета отделий управленей, города, района территоре тIарча предприятей, учрежденей, организацей кулгалхой. Хьажарах а тIаийнача гIулакхех йола результаташ массазарча комиссега хIакхечийта оа бетта тIехьа ца йоалийташ.

Эшаш хуле массазарча комиссей бокъо я Совета исполнительни комитета отделий управленей, города, района территоре тIарча предприятей, учрежденей, организацей кулгалхошка документаш, хьаьхь заключенеш, кхыйола хилазза ергIоша материалаш хьеха.

Статья 78. Городской, городерча районни Совет а цуп исполнительни комитет хьожаргIолаш ше хьачуденнача дешай къахьехьа, хIаьта иштта кийчдеча хана ше дакъалоцаш хиннача дешай хьакъехьа а къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета массазарча комиссе йиш а шай докладчик а содокладчик къоастаю.

Статья 79. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета массазарча комиссе, заседанеш гулъю комиссе балха планага хьежжа.

Массазарча комиссе заседанешта юкъе совещательни голосагIа дакъалоцаш хила бокъо йолаш ба цу комиссе членаш боаца городской, городерча районни Совета депутаташ, хIаьта иштта городской, городерча районни Совета исполнительни комитета отделий управленей, города, района территоре тIарча предприятей учрежденей, организацей викалаш.

Статья 80. Массехк комиссега кхоачаш доле дешаш комиссей инициативагIа, хIаьта иштта къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета тIаьзалларгIа комиссеша цхьана кийчдеча а хьажа а йиш я.

Статья 81. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета дерриге дешаш къоастаду комиссе ерригача состава дукхагIбараш цхьа хиларца. Массазарча комиссе заключенеш кулгаш яду комиссе председатель.

Массехк комиссе цхьана заседанеш ена хана решенеш тIаса хIара комиссе дукхагIбараш цхьа а болаш. Массазарча комиссеша цхьана тIаийчина решенешта кулгаш яду йоагIаш йолча комиссей председателаша. Массазарча комиссей заседанешта протоколашта кулгаш яду комиссе председателей секретарей.

Статья 82. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета вIашагIIохка йиш я хила йола комиссеш. Хана йолча комиссей декхараш городской, городерча районни Совето къоастаду уж хьиеча хана.

4. КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ГОРОДСКОЙ, ГОРОДЕРЧА РАЙОННИ СОВЕТА ДЕПУТАТ

Статья 83. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета депутата полномочеш дIайолалу из хержача дийнахь дена, городской, городерча районни керда Совет хаьржача дийнахь чакх а йоал.

Статья 84. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета депутат декхарийла ва Совета балха юкъе дакъалаца, цо тIаьехке гIулакхаш кхоачамдe, харжархоша каддангза будйим лоаттабе, Советеи цуп исполнительни комитетеи решенеш царна дIайоаийта, харжархой наказаши предложенеши кхоачашъяра тIехьа, гражданий тIаьшбе, царий предложенеш, заявленеш, жалобаш къоастаеча ховкъостал де.

Харжархошта ших цхьена болх бара вIаши доазув долаш укхаза округашкара харжа городской, городерча районни Совета депутаташ депутатски группашка вIашагIIхкета мегаргба. Депутатски группай кулгалхой тIоагIбу къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совето.

Статья 85. Къахьегамхой городской, городерча районни Совета депутата бокъо я Совет, цуп исполнительни комитет, массазара комиссеш хьожаргIолаш ше болх бечa хане хьахулача дешай хьакъехьара предложенеш къехкахьа.

Статья 86. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета депутато Совето, цуп исполнительни комитета а массазарча комиссеша тIаддилларах дакъалоцаш города, района территоре тIарча предприятей, учрежденей, организацей балхага хьожжачу юкъе, ше хьожаш гучахьнийчун хьакъехьа шен предложенеш а лу.

Статья 87. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета депутата а депутатий группе бокъо я сесси хилча исполнительни комитетага, цуп отделий управленейга, города, района территоре тIарча предприятей, учрежденей, организацей кулгалхошка городской, городерча районни Совета компетенцегIа доагIача моллагIча деша хьакъехьа запрос е.

Депутато шийга запрос яь городской, городерча районни Совета исполнительни комитет, цуп отделий управленей, предприятей, учрежденей, организацей кулгалхой декхар ба яьча запроса Совета йолча хана мол тIаьхьа доал далара дIахьха хе езаш хуле — Совето оттаьча хана, цунах сессе жоп балла а баргбоацаш. Депутата яьча запроса декхарча жопах городской, городерча районни Совето решени тIаса.

Статья 88. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета депутато депутатски балхана дуззаденнача дешай хьакъехьа хеттар де йиш я города, района территоре тIарча предприятей, учрежденей, организацей кулгалхошка, итт денаш тIехьа ца доалийташ депутата хеттарна жоп дала декхарийла а ба уж.

Статья 89. Нохч - ГIалгIай АССР Конституцега хьежжа къахьегамхой депутатий городской городерча районни Совета депутат декхарийла ва харжархошта хьалхашка шоай балхах а Совета балхах а хьаьца отчет яла.

Шера шоззачул кIезигагIа доацаш отчеташ е декхарийла ва городской, городерча районни Совета депутат. Харжархоша дийхача депутата отчет а йиш я моллагIча а хана.

Статья 90. Сесси йолча а; исполнительни комитетах ше юкъе волча массазарча комиссе заседанех йолча а хана къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета депутат производственни а гIулакх тIарча а декхарех мукъаволийт ше хьалхаш боях бен волча моттиге хьачеьта доагIа алапа а луш.

Статья 91. Шийн депутатски декхараш кхоачашду городской, городерча районни Совета депутата городской транспортана (автобус, трамвай, троллейбус) мах боацаш лела йолча шийн бокъонах пайда а эцаш.

Статья 92. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета депутат администрацен инициативагIа предприятe, учреждене, организаце балха тIара дIаваккха а колхозера дIаваккха, хIаьта иштта Совета территоре тIа уголовни бехктохаме оза а лаца йиш яц городской, городерча районни Совета бартагIа доацаш, хIаьта сессешта юкъерча хана — цуп исполнительни комитета бартагIа доацаш.

Статья 93. Шийх баьна тешам боабаь къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета депутат моллагIча хана депутаташа дIавакхха йиш я дукхагIболча харжархоша тIоагIдича законагIа йоагIача порядкагIа.

Статья 94. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета депутат нагахьа санна ше городера кхычахьа вахa дIаводе а кхыча баьхаче ше харжача округе депутаташ декхараш кхоачашдулургдоацаш хуле шийн депутатски полномочешта тIера дIайоаххаш хиларах йолча заявлене городской, городерча районни Советага дIахьийта декхарийла ва. Городской, городерча районни Советий аргIанарча сесси хьож депутата заявлене, решени тIаса, из харжача округа харжархоша дIа а хьоаш.

Статья 95. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета депутата полномочеш ханал хьалха дIайоал нагахьа санна харжархоша юкъевьнхача, хIаьта иштта депутата полномочеш дIайохаш Совето решени йича а.

Статья 96. Нагахьа санна депутат къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совета состава юкъера дIаваьнача из дIаваьннача тIехьагIа шин баттал дIахьагIа доаца хана доагIIаш йолча харжамий округе керда депутат харжара норма шоай оттаду исполнительни комитето.

5. КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ГОРОДСКОЙ, ГОРОДЕРЧА РАЙОННИ СОВЕТА БАЛХА ЮКЪЕ БАХАЧА НАХА ДАКЪА ЛАЦАР

Статья 97. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совето вIашагIIехьдоакк моттигера пачхьалкхен къахьегар лоархIам бола дешаш къоастадеча юкъе гражданаш шорра дакъа лоацилга.

Статья 98. Къахьегамхой депутатий городской, городерча районни Совето шоай болх, массазарча комиссеша бечa бола болх бахача наха дIабовзийт Совета депутаташа, исполнительни комитета, цуп отделий управленей кулгалхоша гражданашца кхьмаьла хара къехкаш, хIаьта иштта, кепайоаззота, радиога, телевиденега гIолла а.

Городской, районни Совето предприятешка, учрежденешка, организацешка еча къахьегамхой собранешка, хIаьта иштта гражданаш бахача моттигашка дуаха уггаду города, районна доал пачхьалкхен, болхама, социально-культурни вахара эттаро лоархIаме дешаш.

Статья 99. Къахьегамхой депутатий городской Совето лелаю тел городской шоай лоIамерча общественни балха.

Къахьегамхой депутатий городской городерча районни Совето хьалхье лелаш бахача наха общественни самодеятельности органий балха.

Нохч-ГIалгIай АССР
Лаххехьарча Совета
Президиума председатель
К. ОЗДОЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР
Лаххехьарча Совета
Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный.
1971 шера 21 декабрь.

КОММУНИСТАШ — ТЕХНИКА ТОАЕЧА

«Гудермесский» совхоза коммунисташ тIоагIа оарцагIбаьннаб укх Iай дикача кийчонца бIаьстен балхашта накъабалара. Укхаза традиция а хиина дIаеттад трактораштеи кхыча юртболхама техникашеи хаьал хьалха ремонт ега. Иштта укх шера хаьал цхьа бутт хьалха — 1 марта ерригa техника кийчъен дIаоттаe лоархIаш совхоза механизаторша. Цу тейпара социалистически декхар тIаийцар укхаза из лоархIаме доаш центральни усадьбе цетоаш парторганизаце собрание дийцачул тIехьагIа.

Партийни собрание парткоммо декхар тIаддилаар гурахьи Iайн ремонт ечa шерра социалистически ядь йоаржеатен цуп итогаш профгруппица цхьана хIара шийрагIа цкъаза юкьалеш. ХIаьта болхама кертера инженер вов. Галатенков машинно - тракторни мастерской заведующи вов. Шерстюк декхарийла бар ремонт еш бойхача механизаторашта эерттIа балха хьалаш вIашттIехьдоахка. Белгалдаккха деза цу шаина а коммунисташ шоашта тIаддала гIулакх бехктохаме а хеташ кхоачашдеяга. Бола овсаре хьебара шел эшачуша Iалашдир механически мастерски чуйола помещенеш. Юртболхама техника тоаяра график хаиначьа кийч а ю хьалтехар.

Бакъда болх юххьанца дена декa вIаштIехьбаьнна бехкийнаб аьлча бакъхургдац. Вай лакхе хьоаьа хиина партийни собрание сентябрь бетта чакхъяьннар. Цул тIехьагIа хIора бутт баьнначул тIехьагIа а ремонт е дIа из оттаеш дра латтаe тракторащ. Из болх тIехьабаккхарч дакхьб бахьан долаш бар укхаза: кхашкара кхы а чузалла яр шекара снекла, дуга, хIаддуш дар гурахь тIуа елаташ, заба озча хаьтта дахьанадалар. ХIаьта а ремонт дIайолае йиш йолаш бар, хIара аьлча кхьамхарча балхех мукъаьнна цхьайола техника вIалла куиг ца тохаш совхоза отделенешка латташ яр. Цхьабекъда ремонт е болабелча дезз дика бу болх.

Техника тоае йолаяьта хьалхарча дийнахь дезз шоай балхах дIакъа ха йэлзаш хьабоагIа механизатораш Абдулкадыров Гелани, Далгиев Ильман, Султанов Наурзи, Муцуев ЯрагIи, кхыбараш.

ДIадахача шерашка санна укх шера шоай ниэ эхо ца беш къахьийгар ремонтникий ерригача коллективо. Цудуха дакъа да цар балха хьожамаш къахьегама овсарлен. Механизатораш няйса балха дIахоа хьожабарах, шоашта ениа хилаш бехктохаме хеташ уж кхоачашъеш хиларах дахьаа бергнат да из.

Хьанаргиа вай нигз болх беш боахначарех ва. Владимиров Иван Иванович. Совхоза сиг хургсан цуа зикагIа хоахкане слесарни болх бе хоаш. Техникана дукхаха тIее болх беш тIа ше тоаьа дускови двигателаш, насосаш.

Слесара Катаев Iаьлас доал тоаю двигателаш, моллагIча слесара Ситтиков Сергея — электрооборудование.

Хоа - хайнехьа из укхаза механизаторий балха итогаш, карча эша запасни оатхалаш, кхыдараш Iалашдара новкъостал лоаттаду, балха нийслу кхоачамбоаалараш дIадахара сIо ду. Ремонт ечa хьалха латтача къахьегамхоец, шар балха опытех дьаьа хуш но коллективе ераххецача декгазета тIа, «Молнешка».

1971 шера декабрь бутт чакхбалалехьа 27 трактор тоаьь йккха аьттув баьннаб совхоз. Из вIеашта йоаьилга хоаргла дIадахача шера бьаьагIча кварталеи укх шера кхьоелагIа кварталеи пленагIа лоархIараш уж йолга бегаллалча.

— БIаьсти хьалхха йолча хана тха болхама къахьегамхоштe тоае йисараш юртболхама машенаш тIехьагIехь инвентарь шера яц,— йоаь совхоза партийна секретара вов. Баудинова. Со тешаш ва шер уж 1-гIа март тIаккхачалехьа ремонт хь йоахаргхиларах.

В. АСТАХОВ,
КПСС Гудермесски горкома инструктор.

«Нефтегазпромавтоматика» специальни - проектни конструкторски бюро (СПКБ) опытни заводе белхлоша лоархIаш сий деши ва фрезеровщик Проценко Виктор Филиппович. Хьинаре хъа а хьегаш дахккил во ший сий. ХIара сменагIа нормаш 100—180 процент кхоачашъю во. Общественни балха тIа а хьинаре дакъа лоаь. Из ва месткома члени халкъа тIахьожама группа члени. Уж дехлараш а дахьа кхоачашдь во.

СУРТА ТIА: фрезеровщик В. Проценко.

И. ПЛИЕВА сурт.

«СЕРДАЛО»
3-гIа агIо. 11 январь 1972 шу.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

Вай мехка беррига а къахьегамхоша санна, гетгара дуг дахье лаьмна тIайийнар тха районан юртбоахама къахьегамхоша КПСС ноябрьски Пленумен СССР Лаьккхехьарча Совета кхоалгIа сессин решенеш. Шерра социалистически ялх а йоаржаеш къахьегард цар йисалгIа пятилетка кхочушъярча шера. Цудухьа дикача къахьегама толамашца дачъобелла уж кердача шера.

Ялхийтта эзар гектарах хIарвне тIарa юкъера лаьрхIача тхьаьцаI центнер ялат чуденаш оаха совлк. ШоалгIа итт эзар тоии дехка дезача цхьайтта эзар тонн дехкарна печчахьаллкхенга. Цу тайпара, ялх кхойтта бIаь тонн йолча 1451 тонн дехкар печчахьалкхенга бакъдаьйрaи а. Кхоачамйир дикаьнка чудира заданин.

Уж толамаш доахаш къаьстта дика къахьийгар дIадахачa шера Ленина колхоза кхаа лелалераша. Ткъаь иах центнер хилар цар хIара гектара тIара чудена ялат. Социалистически декхарош ткъ центнер дукхагIа да из. ХIаьта «Автуринский» совхоза коммуниста Арсаев Хьусейна кулгалдеча кхоалагIча отделене 270 гектар йолча участка гектара тIара 37,3 центнер гурахь дийна кIа чудера, социалистически декхарагIа 22 центнер да дезача. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 31,1 центнер кIа даьлар «Шалинский» совхоза хьалхарча отделене коллектива а.

ХIажкIаш лелаераьта юкъе районе къаьстта лакха хьокхам баьккхаб Ленина цIерагIча колхоза Денильханов Ширвание кулгалдеча звено коллективо. ХIара гектара тIара шига кьлар юкъера лаьрхIача 31 центнер фуалаьхз хьажкIаш.

Района боахамашне шекара свекла кхееш 93 звено яр. Дике да хьокхамаш Ленина, Куйбышева цIерагIча колхозашка, «Автуринский», «Джалка» совхозашка. Масала, Ленина цIерагIча колхоза Нохч-ГIалгIай Лаккхехьарча Совета депутата Такалашева Асмас, Кучаева Капус, Музаева Табаркас кулгалдеча звенонца хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 300—390 центнер шекара оалам чуденад.

Бацадаарею кхелераьта юкъе социалистически ялхе хьалхе «Южный» совхоза къахьегамхошка я. Эзар тонн дохка дезача 1112 тонн бацадаарей дехкар печчахьалкхенга.

Тхьамка лелдераьта юкъе лакха толамаш даьккхай Куйбышева цIерагIча колхоза къахьегамхоша. Масала, Цакаева Аминта кулгалдеча звено кхаьккхина план 12 центнер йолча 18,3 центнер йоккъаена тхьамка лорхаш чуера. ТIехьхоачашдаьд шоай социалистически декхараш Цагараева Тамарас, Хизриева Хадижата, Дигнева Хаэмата кулгалдеча звеноша а.

Дукха ба районе хIалла латтараш, хала да цар массане а кIераш яха. Лоархам да уж цу толамашка мишта кхаьчаб белгалаккхар. Хетаргахьа, уж толамаш даьхад цар эггара хьалха шоай болх бехктокхаме болга воши хьакъетарагIа, лаьтта лелаяра культура лаккхьяра деша нахадаш теркам тIалоаттабарагIа.

ХIаьте укх шера чуэцаргйолча юртбоахама культурай хьуькаме дард йоллаш ба района кхаш лелдераш. Дика кийчдаьча лаьтта лакха кондицеи йола фу а тоссаш дIадийнад 15 эзар гектар совгIа гурахь дуй ялат. Ялат дIадера плаш дикка тIеккхоачашъяй оахи. Ахьа даьккад бIаьсти юа культураш дIаморгйола лаьтта. Гурахь дийнача ялата минеральни удобренешца подкормка еш латт. БIаьсти юа культураш йоргйолча кхашка органически удобрени йоахк.

Цунца ялхьа белгалдаккха доагIа района цхьадолча боахамашка цхьанца кхоачамбоацараш долга. Иштта, «Джалка», «Автуринский» совхозий, XX партсъезден Куйбышевен цIерагIча колхозай кулгалхой, специалистий бехкагIа шерагара шерага кхоачашдаш гидуаргаш, шекара свекла, сом чубара социалистически декхараш. Цу боахамий керттерча агрономий бехк ба уж культураш го предшественникаш кхинача, агрономически бокъонаша дIалехкача тайпара лаьтта хийч ца деш дIаерах. Цул совгIа хайналья оасар а дац. Укх шера уж кхоачамбоацараш дIадахара плец оттаьй цу боахамашка.

Социалистически ялхе цхьаьнца толамаш даьхад района хьайбаш лелдераша а. Декхараш кхоачашдаьд а тIеккхоачашъяй печчахьалкхенга хьайбай продукци йохкара планаш. Иштта, дулх дохкара план 105 процент, шура йохкара — 102 процент, фуаш дехкара — 113 процент.

Уж толамаш доахача къаьстта дика къахьийгар дIадахача шера «Южный» совхоза хьайбаш лелдераша. ИйсалгIа пятилетка хьалхара шу чакхдалалехьа дукха хьалха кхоачашдир цар хьайбай продукци яккхаран из йоалларан план социалистически декхараш.

Вархlалгlа пятилетка шерашка хьажача дIадахача шера дикка лакхъеннай хьайбий продукци. Масала, дIадахача шера хIара Iеттагара ялхе шура 130 килограмм дукхагIа я, 1970 шера ялхахчул. ХIаьта цхьайолча колхозашка кху а лакхагIа ба из хьокхам. Масала, XX партсъезда цIерагIча колхозе 501 килограмм, Куйбышева цIерагIча колхозе — 489 килограмм, Ленина цIерагIча колхозе — 303 килограмм тIаккхийтай хIара Iеттагара боахама шура.

Шоала хIезагделар 1970 шера кийсдича хьайбаш тIерадуаьга. ДIадахача шера лаьттара бехктокхамегIа да пятилетка шоалагIча шера тха района хьайбаш лелдераьта хьалхашка латта декхараш. 1971 шерачул 432 тонн дукхагIа дохка деза дулх, печчахьалкхенга 1972 шере дулх, шура — 300 тонн, фуаш — 600 эзар дукхагIа дохка деза. Уж планаш дIаянига яц, цхьабакъде производство лаккхьяра резервеш бизза пайда эце хийцира кхоачашъолургйолаш я.

Юртбоахама продукци алсамъяккхара резервеш цаI я социалистически ялх. ХIара декаде итог е цо доаркаша, бежа Iуша, жа Iуша, Iаьсий лелдераша, кхыча къахьегамхоша бахьча балха. ХIаьта ялхе хьалхара моттигаш яьхараш материально, морально белгабаха беза. Цул совгIа цар балха опыт цхьан боахаме меттела ерригача района боахамашта а дIайовзийта еза. Цу гIулакхо дика аьергьа боллхой къахьегама оасарле.

Лоархаме да балха процессашта механизаци яр. Практика хьахьоих нагахьа санна къаьна помещенешта механизаци йича, къахьегама оасарле ткъо процент даккхулга. ХIаьта тха района дукхагIа долча боахамашка геттара кIезига пайда эц хьайбашта доацъяр дуалача, помещенеш цIеньеча, автоматически хий мелдеча механизмех. ХIаьта цу гIулакхо лаккху продукци яккхарга дIалодар, лохьо боллхой къахьегама оасарле. Цудухьа нахаддаш тIаьхожая лоаттабе беза цу механизмашка лерттIа болх байтара.

Района юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка укх шера латта декхараш лакха да. ХIаьта уж кхоачашдара беррига низ тIабийта беза боахамий кулгалхоша, специалисташа, къахьегамхоша.

А. ВИЗИРХАНОВ.

Шела района юртбоахамий управлене начальник.

ЯХЬЕ БАЬННАБ

Ноябрьерча «Октябрь 40 шу» совхоза жа лелдераша 1971 шера санна дика къайленгедай къаьнка а шера. КПСС XXIV съезда хиначa шера социалистически ялх шерра юржаяр жа лелдераьта юкъе. ДIадахача шера цар дахаккхар хIара устагIашка тIера плангагIа 2,7 килограммах 2,9 килограмм уд. ХIара 100 жийна тIехьа хьалхенбиб Iаьлар. ХIаьта укх шера кхы а доакагIа декхараш тIерцадал хьайбаш лелдераша. ХIара 100 жийна тIехьа 110 Iаьлар кхебе, хIара устагIа тIера 3,2 килограмм тха даккха. Уж декхараш жа лелдераша кхоачашдергйоларах шеко яц, хIана аьлча жа латта помещенеш йIайха, йоахка, наргIата я. Кхоачам хилаад гIожа а моша а доакхар Iалашдаьд. Бовхамерча 3 эзар совгIа болжа жийна гурахь искусственни осеменени яьй. Март бетта дельтдерца уж дахка. Дакха хьалча жена, дийнахьа буса 3 килограмм силос, 1,5 килограмм йол, концентраташ тел. Дика болх бу жа Iуша: Олигов Мухте, Гасанов Мухтара, Хамхоев Iалраьхьмана, кхайбараша. Царна дикка гIо къоастаа ду ветеринари доро Ярошенко Павла. Каст-каста хьайбаш лелдераьца беседаш ю Павел Михайловича хьайбай ушахцIенонах лаьца. ДIахо йоахача хана а иштта дика цар болх бой толамца кхоачашдерца цар пятилетка шоалагIча шера декхараш.

Х. ГАСАРОВ.

Грозненски химически комбината болхлошта юкъе къахьегIаярех ва № 131 йолча цеха пекхагIоела аппаратчик Бондаренко Юрий Ильич. Из болх бе йолаелча дешига хьинаре къахьегаш ва из. Цу шерашка йоакха болхо опыт Iоаллий цо. Из дог рояла довзаш дIалу цо къонача химикашта. Ше шера цо ханал хьалха кхоачашдера къахьегама оахто латтадера шега а хьалха латт из.

СУРТА ТIА: пекхагIоела аппаратчик Ю. Бондаренко.

С. ХУГАЕВА сурт.

КХОАНА 50 ШУ ДУЗ КЪОАРШОЙ - ЧЕРГИЗХОЙ АВТОНОМИИ ОБЛАСТА

«Карачаевск» (къоаршой районни культура цIа) — Ерригроссийски художественни самодеятельности хьалхара моттиг лаураат. Творчески коллектива 27 сиг да. Уж ба искусствойвонча белларгатабугIа бола тайп-тайпара профессешта бола нах.

СУРТА ТIА: ансамбле дакъа лаца пассаредой. Хьалхаракхьа (аьрра-аьтта): Майя Курджиева, Людмила Курджиева, [illegible], Галина Ткачева.

К. Тадуева сурт.

ТАСС фотохроника.

БОАХАМГА НИЗ БОЛАШ ЛАТТ

Массеха шера района боахамашка юкъе эггара тIехьъоскаш йола колхоз яр «Керда вахар». Къахьегама оасарлеи производственни дисциплинеи лоха хилар, кулгалхой каст-каста хувцабалар, колхоза рузкъа лежкъадеравашка бокъонца къовсам ца лоаттабар дар боахам тIехьабусиш хилара кертера бахьан.

ИйсалгIа пятилетка хьалхара шу долалуше уж кхоачамбоацараш дIадахара чIоагIа теркам тIебахийтар колхоза правлене, специалисташа, хьалха латтача къахьегамхоша. Дукха къахьийгар колхоза партийни организаце бригадашка, звеньяшка КПСС XXIV съездо юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь декхараш дIадовзийтара, производства дерригача доакъошка болх беча наха юкъе социалистически ялх йоаржаяра, къахьегамара вовха безам совбоаккхара, хIаьта цу гIулакхаша дика пайда а белар боахама.

Тоа эшаллаь кхоачамбоацаш доакъар ца хиларагIа, хьайбаш помещенеш эсала хиларагIа дикка доахая тIера дуалар дIадахача шерашка, лохлора хьайбай продуктивность. Из кхоачамбоацар дIадаккхара дукха къахьийгар хьайбаш лелдераша. Дика тоачча йIайхача помещенешка Iа доаккхаш да хьайбаш. Планал совгIа Iалашдаьд доакъар а. Иштта 480 бежана лаьрхIа 1780 тонн йол, 600 тонн силос, 30 тонна концентрированни доакъар да колхозе. ВоркI - баркI бетта хийцае тоъаргдолаш да из доакъар. ХIаьта хьайбаш хIанзеца тIехьагIа эггара дукхагIа кхоабе а биъ бетта мара кхаба хила деза фуоттадаь, совдолча доакъар укх шера гурахь доахаш чуссийдича уж кхабара Iалашъяь резерв а. Белгалдаккха доагIа Iалашдаьча доакъарагIа 75 процент фермашта юкъе хьатIаьза латтилга.

Дукха ба тха юкъе болх дика бовзаш, йоакха къахьегама опыт йолаш бола хьайбаш лелдераш. ХIара шера шоай тIаьмцаш дола социалистически декхараш тIехкхоачашдеш хьайбаргIа Хаснков Абуезита кулгалдеча бригадера кIи деза вола бежа Iу Нохч-ГIалгIай республика Лаккхехьарча Совета депутат Шамсадов Бауддинен цуь гIонча Дакаев Магьамбеш. Уьнах цIенен дика товденлен да цар лелалеш дола доахаш а Iаьсий а. ХIаьта дIадахача шера хIара бIаь Iетта тIехьара юкъера лаьрхIача 91 Iаса кхедир цар.

Царчул дукха лохагIа дац ийсалгIа пятилетка хьалхарча шера Долотбаев Шарпудина кулгалдеча бригадерча бежа Iуша Акторханов Асланбекан Автаев Iабдулхьамиден даьха толамаш а. Лоалах даьгIенашкара цар кIадоаледаь 158 къона бежан дика товдена да. ХIаьта хIанз Iай царна дийнахьа буса тIаккхета дулх юкъера лаьрхIача 500—600 грамм да. Уж чулаттача помещене юхха хьатIаьза латт 730 тонн дикагIа йола йол, 200 тонна силос.

Хьайбай боахам дегIабоалабера чIоагIа доархIама да хьайбай учет шийса лелаяр, уж увах кIеига дизаш хилар, цхьа хьайба Iаьхар дусергдоацаш болх вIаштIехьабаккхар. Цу даькъе дукха дола тха боахаме. Дерригача доахана осеменени яьй, хIаьта уж, ветеринарни хьахаш а доархIаш, боттаьча рационага хьежжа кхаб. Деррига хьайбаш уж даь ха, кхыдар белгал а доаккхаш хозяйственни книжка тIа дIаяздаь да. Бохкха къовсам лоаттабу хIанзе тха колхоза хьайбаш лелдераша доакъара кхоабара. ТIахьожаш лоаттабу доакъар ца эшаш дол ца дара, ца лежкъадача ницках лорадара.

Хьалха ца хиначa тайпара лакха толамаш доахаш къахьийгар дIадахача шера колхоза тхьамка лелдераша а. ДIадахача шера планагIа 23 тонн тхьамка дохка дезаш хиначa оаха 24,5 тонн дехкад из. ХIаьта укх бетта кхы а ши-кхоъ тонн тхьамка лургйа печчахьалкхенна. Цунах дукхагIа дар сийрдача сортах да. Цу гIулакхо дика пайда белар боахама.

Шерагара шерага дегIаьу колхоза тхьамка лелдеча дика опыт йолча боллхой мугIараш. Масала, Хадишева Написата кулгалдеча звеноцара Заурнева Iайнаси, Магомадова Хакиматех 1970 шера кIалла кхоачаш а шозар тхьамка чудараш из дохкараш хаац. сагота бар уж цу, гIулакхо. ХIаьта цар дукха бехк а белар. Яцар из технически культура хьера опыт, дика хацар лакха хьуаьаьм кхебара мишта тIахьожаш лоаттабе беза цу культурана. Цудухьа 1971 шу долалуш болхане хьайбийлача агрономически курсашка эха болабелар уж. Цига колхоза а кхыча боахамашкара баьхкача специалисташа а дуьцар тхьамка ядара опытах, кхадераш. ХIаьта шоашта хезар, Iомадар белхе йоккъедехьар цига ахадсаго. Шоайла социалистически ялхе а бахьна ше кхо ца бе хьалхьайкар дикха хьуаьаьм кхоба гIерташ. Цар хьийга къа эсала довзаьр. Нагахьа санна Хакимата 28 сотк йолча майдан тIара 1970 шера 394 килограмм даьккха дале, дIадахача шера цу майдан тIара 768 килограмм тхьамка чудера цо. Цунах 208 килограмм лаккхача сийрда бос болча сортах а долаш. ХIаьта Iайнас 657 килограмм чудера, цунах 266 килограмм лаккхача сийрда бос болча сортах.

Цар а кхыча къахьегамхоша а болх дика баро торо хилийтар Хадашева Написата кулгалдеча звено коллектива социалистически декхараш тIеккхоачаш а доа хIара гектара тIара ялхайтта цхьайтта центнер тхьамка чуда. Кхоачашдир шоай социалистически декхараш Магомакова Пакиа кулгалдеча звено коллективо а. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 14,5 центнер тхьамка чудаьнар цар.

ВархIалгIа пятилетка тIехьарча шера 75 эзар сом ао хилар боахама. ХIаьта дIадахача шера 20 эзар сом гаргга пайда баьккхар колхоза коллективо. Ляха толам беце а цо хьахьоша боахам дегIабоагIилга.

И. ОКАЕВ,

Советски района «Новая жизнь» колхоза партбюро секретарь.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

БIЕХАЧА УЙЛАНИ ХАРЦИНИ ПОЛИТИКА

ДIадахача кIиргIа дерригача дуненна цIаьхха а бIаргадайра Вашингтоне даьша геттара доккха политически доь. Наха дIадайза индо-пакистански конфликт йолча хана хиннача «гIулакхаш деча лаьрхIа йолча группа» заседанеех долча къайлагIча документашна хьахьокх моя бIехa уйла йолаши харцлуши я США официальни политика.

Шоаш машара тIехьа ба аьлийча гIертаи ба американски политикаш. Индостански ах гIайрен тIара деш ийсхечна сихагIа къоастаде деза яхаш наха хьалхашка дукха хозе къамаьлаш даьд цар. Боккъалдар аьлча, документаша хьахьокхаш уж арадаьхача журналиста Рж. Андерсона белгалдоаккхаши махилара. «США президента лаьрхIа вола гIонча Киссинджер харцлура пресс-конференце правительство Индена духхал яц хьаш» индо-пакистански конфликта хьакъехьарча США «нейтральни» позицех журналисташта хьалхашка дуьцаш. Киссинджерен Вашингтона кхыча лакхерча гIулакхерча нахен къайлагIа хьалехар «Инде хьакъехьа къизагIа хугта», цуна экономически тIемен шие белга.

КIайча ЦIен къайлагIча документаша гучадоаккх вашингтонски дипломате эхь ца хетаи гIожен американски халкъ меттел, дунен общественность а Iехаеш хилар. Американски делегаце ООН-е США «нейтралитетахи» машар безаш хиларахи дувцача хана Бенгальски залив кхаьчар США тIема кемаш. Документаша дика хьахьокх уж кемаш Малдбоален Пакистанера «американски гражданаш лорабара а доашаш». США правительство ше шита хилар хьахьокха гIийрта але», «цуь дIахьокха даха» хилар. Из паз «дIахьокхар» деш лар инглийски кемаш самолеташи пакистански эскара духьал ца оттийта гIерташ. «ГIулакхаш лелдара лаьрхIа йолча группа» лехар Иорданех Саудовски Аравен гIолла американски герзи тIема кхачами Пакистанга кхачийтара торонаш, тIема конфликт Iаьхьара гIулакхаш уйттадора. Пакистански эскар котдаргдола хьалеш оттаде а гIертаи.

Дунен общественностана къайла даланзар Пекина кулгалхой вашингтонски кулгалхошна цхьайа хилар а. Арадаьхача къайлагIара документаш тIара гуш махилара, Индена духьалара агрессивни планаш а уттаеш. Вашингтон тешаш яр ООН ше маоистий вицалаша хьалхоацаргхилараьх, ховш ца дарра. Цо шиъ бахьан доаныш а дацар. Цунца дувзадена «Нью-Йорк таймс» яхача газето белгалдоаккх индо-пакистански хьакъехьара США позици Китайнара бувзам чIоагIбе гIертаи правительство хиларна дувзадения хилар. «Из — йоах юхера а газето, — шекбоаккхаш политика яр. Из бахьан долаш Индера американски влияни лакха лохъелар, хIаьта советски влияни Индостански ах гIайрен тIа чIоагIа лаккъелар.

АГРЕССИВНИ НИКЪ ДIАХО ХЬОШ БА

Вашингтона «машара» эпилогови моя нах болаш а хьахьокх бIаьшагIахийттача штатана дунен кхыча районашка лелаеча политика а. Гаргарча Малхбоале Керда шу хьахкилар белгалдаьккхар США правительствас Израила «Фантом» яха самолеташ тела кхадолададарца. Израильски агрессораш хьаллоацаш гучахьа даьча цу гIулакхах Iарбийн дунен ерригачен общественноста дунен халкъашта юкъера хьал кхы а чIоагIагIа ирдеш йола цIенхалштара провокаци лаьрхIар.

Индокитае — дунен вокх йоахьенначa районе — Пентагона воещина гIерт агресси шерагIа йоаржае. Вьетнама Демократически Республикана американски авиаце юха а дукха бомбаш еттайолайир. 1968 шера цу хана хиннача президента Джонсона тIалийца хинна шиь декхараш Вашингтоно эхь ца хеташ дохадеш хилара дола масала да.

ДРВ городашкен юрташкен бахача маьршача наха варварски хьисапе бомбаш етташ хилар чIоагIа агIазбигаб дерригача дунен тIара нах. Кхыметтел США союзникаш йолчен Вашингтона аьшар могадечен печчахьалкхеный столицашка а къайлаххьаьд шоаш сатем байна хилар. Духхьал цу дукха «Нью-Йорк таймс» яха тIает дувцалза далалзар «американски арахьарча политиках дуппен халкъашта юкъе байна хинна тоцам индокитайски конфликт къайначa хана цо лелаеIча гIулакхаша кхы а чIоагIагIа боабар».

Керда шу долахуш радио чутелевидене гIоллен шие къамаьл деш президент Никсон гучахьа ела «вьетнамизаце» политика хьаллоацаш ДРВ-ана кхы а бомбаш еттаргхиларца кхераш тIатувсаш вар. ХIаьта дерригача дуненна ховш ма дий ВIашагIкхийттача Штаташа дукхача шерашка ДРВ территоре тIа бомбаш еттаи хилар, из дараж цхьашкха царга ца хуладар.

Индокитае тIемца котало йоаккхалургйоацаш хиларах бола сакхетам — хIаьта цу тIема новкъа ма йоаий Вашингтон, — тIатIа дукхагIа баржаш латт американски халкъа тайп-тайпарча духехкача наха юкъе. США тIема духьала уйлаш лакхлуш хилар хоалхьокхаш Никсона тIеххьара даь къамаьл доашхаш «Нью-Йорк таймса» йоах американски правительства политика «Индокитаерча боанга тура США арайаккха могаргдолаш яц».

Вьетнамe укхалийла яха США хьалйоалалургйолаш цхьа никъ мара бац аьлар Вьетнама хьакъехьа хиннача Парижски совещане ДРВ делегаце лекало. США правительствас дог дилла деза тIем тIа шоаш котъяргхиларах. Парижски совещане цIенхалштара переговораш яра раьза хила еза.

ЯПОНО - АМЕРИКАНСКИ ПЕРЕГОВОРАШ

6—7 январе шоаш дийнахь Сан-Клементе (Калифорни яха штат) США президент Р. Никсон Японе премьер-министрана Э. Сатоца вIашагIкхийтта хилар. КъайлагIа вIашагIкхийтта хинна бале а, американски печатьаш тIа даьлар Тайвача оцена Никсерча президентски даче цар цхьаь хийнар.

Укх тIеххьарча хана Японе американски империализма цIенхалттара конкурент а хинна дIаоттарах хьахинна дукха йола американо-японски вIашдуьхьаленаш йийцар уж чIоагIа кхоххаснцен переговораш даьча кийн. Автомобилий, оптика, радио, электроника санна йола товараш дехкара хьакъехьа США чурча рынка американски монополеш готтъай японски компанеш.

Цунна хоь душ Вашингтона укх тIеххьарча массеха бетта торговлен финансовий хьакъехьа дискриминационни гIулакхаш даьд японски конкуренци ногIе гIертаи. Кхи Цiа чIоагIагIа тIагIортарах доллара хьакъехзара йена курс ерригa хьаийдача 17 процент лаккхъяча оттар Япони, цо американски рынке дохкаш дола товараш цунга хьежжа дездир.

Цу дерригано чIоагIагIа кIаьа тохар Японе экономикана, лаьгIдир промышленносто цхьадола доакъош, лаьхдир бе болх ца хилар, эгIазйитар шерра йола общественность. «Крисчен сайенс монитор» яхача газето маьлхара, из бахьан долаш шиь мехка юкъера «къаьстта йолча отношеней» хардаш йоалайир, уж юхаметтахлазар Сан-Клементе. «Вашингтон пост» яхача столични газето цу хьакъехьа белгалдьяккхар» цицка а йехкха арахьарча политикана къамкъаш чIоагIа къастар».

ВIашагIкхийттача Шиъхаща шоай вовшаш премьер-министр Сато догдоахаш вар американски правительствас тIалийна Японена духьалара гIулакхаш шийга кIалдъургхиларга. ХIаьта дуэна пийселхар хийтачоа шийсд духьадардар Рейтер яхача агентствос хоам бе механизмара. США финансий министр Конналле Сан-Клементе шийх коллегаца Мидзутаца вIашагIкхийттача хана эхь ца хеташ хьадийхар США гоггара дукха дефицит кIезигьедагаха американски компанешта торгойне дукхала хIажаш яхадахар.

Сан-Клементе хьахьокха японо-американски отношенеш арахьар капитализма юкъера кризис кIоаргъялара деш дола кхы цхьаьнка а тоцам ба.

Г. ЦИПИШЕВ.

(ТАСС).

ФЕРМА ХЬАЛАШ

Урус-Мартана района «Гехинский» совхоза шоалагIча отделене, дукха лаьрIа кIоана хьайбаш кхобиче ферма дIайолаене даь кийчъянь я. Аралья фермана юкъе бетонагIа из хьайбашта хий мола моттиг а. Помещенешкара болхаш шоадоедаш да. 740 къона бежан да ферма. Механизацена шерагIа доакъар Iалашдаьд укхаза. 38 тонн йол, 490 тонн ча, 3800 тонн силос. Из доакъар хьайбашта Iа хьакхара тоъаргда. Цул совгIа хIара дийнахь ферма хьакхуть 250 килограмм концентраташ, 10 тонн барда, 130 килограмм мох. Хьайбашта геттара пайдане доакъар да из.

ПланагIа хIара кхоабеча хьайбана дийнахьа буса тIаккхета дезар 450 грамм дулх да. ХIаьта тIаккхетар юкъера лаьрхIача 800 граммага кхаьч. Дерригача хьайбашта дIадахача шера планагIа тIаккхета дезаш хинача 730 центнер дулх дар. ХIаьта тIаккхийтар 850 центнер хилар. Уж толамаш дика вIаштIехьаьалаьча ферма коллектива бертайне хиларагIа. 14 шу да Чуваев Ильяс цу бригаде керте латта. Лакха балха гоннаш я цун. Дика къахьегарах «За трудовую доблесть» яха медаль совгIа цун совгIа дукха грамотеш я. Дика къахьегаш ба ферма бежа Iуй Исаков Iалауди, Ахмед Хьамид, Арбиев ГIарамуй Магомед Баудин. Деррига дика лошмаш дагIенашка кхьона хьайбаш дожалена хабар дац», — боах Чуваев Ильяс. — Цар доадаьча хьайбех хIорабаьча дийнахьа буса 600 грамм дулх тIаьиттаелара паддагIа тIаккхета дезаш 300 грамм доаце. Цудухьа декхар укхайнезаш дац доаьма дагIедаьккхаш кIалдемиаш къона хьайбаш.

Пятилетка шоалагIча шера керда социалистически декхараш тIа а ийна уж толамаш кхоачашдара хьонар ше ца дий къахьегам бе ферма боллхой.

Я. ШАКРИЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 январь

9.00 — Передачай программа. 9.20 — Кердадараш. 9.45 — Дешаршошта. «Кестерe». Пионерски тележурнала сборник. 10.15 — Кинонкъбархой клуб. 11.15 — «Музыкальный киоск». 11.45 — КВН-72. 13.50 — Кердадараш. 17.25 — Передачай программа. 17.30 — Дешаршошта. Спортивни къонах. 18.00 — Дешаршошта. Фильм. 18.10 — «Красный пахарь» яхача колхоза лелдераш болча. 18.30 — Киножурнал. 18.45 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 19.00 — Миллионий ленински университет. Социалистически общества правовой нормаш дегIаьккхара гражданийски декхар довзеш нах кхебара. 19.40 — Шоана, береш. 19.50 — «ЭIамига трагеди». «Скупой рыцарь» яхача а «Моцарт и Сальери», яхача а Пушкина произведенешех бола фильм-спектакль. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «СССР халкъа артиста Рейзена иллеш оал» яха концерт. 22.40 — Спортивна дийнаш. «Фитуллен» яхача халкъа хаилара ансамбла концерт. Кинохроника передаче. 23.30 — Кердадараш. Передачай программа.

16 январь

9.00 — Передачай программа. 9.20 — Кердадараш. 9.40 — Дешаршошта. «Дошо шайба» яхача клуба совгIат дакха. 10.10 — «ДIадаха деношк» яха художественни фильм. 11.45 — «Коммунистех доле дувцаш». Телевизионни очерк. 12.15 — Эрсий халкъа хора концерт. 13.00 — Кинокъай тийк. 13.40 — Кердадараш. 17.20 — Передачай программа. 17.30 — Берашта документ фильм. 18.05 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.20 — Хоамаш. реклама. 18.30 — Дешаршошта дола фильм. 18.50 — Къонабераша кердадар лехар. 19.10 — Долинина. «Кортa шуъна еззьат». Телевизионни спектаклa премьера. 20.30 — «Ха». Информационни программа. 21.00 — Фигурни соалоза хехкара Европа Чемпионат. Хьалхара соалоза хехкар. Шоатара передаче. Передаче йисте долча кердадараш передачай программа.

РАДИО

11 январь

6.30 — «Юртара Iуйре». 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.00 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — «Серлахо» газета обзор. 8.30 — Нохч-ГIалгIай эшарий концерт (гIалгIай меттала). 9.15 — «Депутат хелача хенар» яха очерк (гIалгIай меттала). 9.30 — Ашараш. 9.40 — «Артиста Цициева творчески сурт» яха очерк (гIалгIай меттала). 15.05 — Индустре боаха гIа (нохчий меттала). 15.20 — «Керда гIулакхаш» яха беседа (эрсий меттала). 15.35 — «Шелалатта дуьл лазараши царна профилактикей» яха беседа (нохчий меттала). 16.45 — «Вай индустриальни шоаш» (эрсий меттала). 16.00 — Керда книгаш (эрсий меттала). 16.14 — Керда иллеш (нохчий меттала). 16.27 — Керда эшараш гIалгIай меттала).

12 январь

6.30 — Юрта боахама звеной шоаш (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.00 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — «Шиъ укхагIцIено мацзбе ю» яха беседа (гIалгIай меттала). 8.40 — Нохч-ГIалгIай белаьме иллеши хаилара ашараши (нохчий меттала). 9.15 — ХIанзарча хана общественни производства техника пайдаюрова яра бокъоне яха беседа (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллея Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, лоадама йоачаш а йоаццаш гIуйранна дохк а доаллаш. малгбоалехьара гIаьххьача боараме мух а хьеккхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 1-6, Грозне 2-4 градус шелал йолаш хила а тарлу.

Кхоанен лоамех хIоаш-дукха, къаьала йоагIо морхаш а йолаш, лоама ди чакхдоалаш лоа а делахин, юкъьянна цхьацайолча моттигашка дохк а доаллаш лохтаи хувцаш, гIаьххьача боараме мух а хьеккхаш ха хила а фегара температура бийсашка 5-10, деношка 0 градусага 5 градус шелалга кхоачаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-61, 364061. Ленина урам, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-88; редактора гон.— 3-30-11, бокъонхама секретара — 3-34-30; партийни оахарон, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-40-30; кехатий отдела бухгалтерон — 2-00-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революции проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-61, 364061, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-88; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря—3-34-30; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-40-30; отдела писем и бухгалтерии — 2-00-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

С00007. Заказ № 130.